

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

Vladimír Maslík

NEPLATNOST USNESENÍ VALNÉ HROMADY

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 13. prosinec 2011

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14.12.2011

Vladimír Maslík

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D. za jeho profesionální přístup, odborné rady a užitečné připomínky.

Obsah:

ÚVOD	1
1. VALNÁ HROMADA KAPITÁLOVÝCH SPOLEČNOSTÍ.....	3
2. ROZHODOVÁNÍ VALNÉ HROMADY.....	5
2.1 SVOLÁVANÍ VALNÉ HROMADY	5
2.2 USNESENÍ VALNÉ HROMADY	6
2.2.1 <i>Právní povaha usnesení valné hromady.....</i>	<i>7</i>
2.2.2 <i>Analogická aplikace norem upravujících právní úkony.....</i>	<i>10</i>
3. DŮVODY PROHLÁŠENÍ NEPLATNOSTI USNESENÍ VALNÉ HROMADY	12
3.1 ÚPRAVA PROHLÁŠENÍ NEPLATNOSTI A JEJÍ ÚČEL	12
3.1.1 <i>Účel ustanovení o neplatnosti usnesení valné hromady.....</i>	<i>12</i>
3.1.2 <i>Důvodnost návrhu</i>	<i>13</i>
3.2 VADY OBSAHOVÉ.....	14
3.3 VADY PROCEDURÁLNÍ	15
3.3.1 <i>Vady svolání valné hromady</i>	<i>16</i>
3.3.2 <i>Vady usnášení valné hromady.....</i>	<i>19</i>
4. NICOTNOST USNESENÍ VALNÉ HROMADY	23
4.1 VYMEZENÍ POJMU A DŮVODY NICOTNOSTI	23
4.1.1 <i>Překročení působnosti valné hromady.....</i>	<i>25</i>
4.1.2 <i>Zasahování do působnosti jiných orgánů společnosti.....</i>	<i>26</i>
4.2 NEPLATNOST (NICOTNOST) TVRZENÉHO USNESENÍ.....	27
5. DŮVODY PRO NEVYSLOVENÍ NEPLATNOSTI	30
6. ŘÍZENÍ O VYSLOVENÍ NEPLATNOSTI USNESENÍ VALNÉ HROMADY	33
6.1 ZAHÁJENÍ A POVAHA ŘÍZENÍ.....	33
6.2 OSOBY OPRÁVNĚNÉ K PODÁNÍ NÁVRHU	34
6.2.1 <i>Vymezení okruhu oprávněných osob.....</i>	<i>34</i>
6.2.2 <i>Vznik a trvání aktivní legitimace.....</i>	<i>35</i>
6.3 LHŮTY PRO PODÁNÍ NÁVRHU NA VYSLOVENÍ NEPLATNOSTI	38
6.3.1 <i>Běh lhůty pro rozhodnutí nepřijatá na valné hromadě</i>	<i>38</i>
6.3.2 <i>Konvalidace usnesení v důsledku uplynutí lhůt.....</i>	<i>40</i>
6.4 PASIVNÍ LEGITIMACE	41
6.5 VYSLOVENÍ NEPLATNOSTI V RÁMCI REJSTRÁKOVÉHO ŘÍZENÍ	41

6.6	OCHRANA OPRAVNĚNÝCH OSOB V PŘÍPADĚ ZPĚTVZETÍ NÁVRHU	43
7. PRÁVO NA NÁHRADU ŠKODY A NEMAJETKOVÉ ÚJMY VZNIKLÉ		
V DŮSLEDKU PROTIPRÁVNÍHO USNESENÍ..... 45		
7.1	OSOBY OPRAVNĚNÉ POŽADOVAT NÁHRADU ŠKODY A NEMAJETKOVÉ ÚJMY ..	45
7.2	PODMÍNKY ŘÍZENÍ PODLE § 131 ODS. 4.....	45
7.2.1	<i>Lhůta pro podání žaloby</i>	45
7.2.2	<i>Protiprávnost usnesení.....</i>	46
7.2.3	<i>Zahájení a vedení řízení o náhradě škody.....</i>	47
8. VYSLOVENÍ NEPLATNOSTI ROZHODNUTÍ JINÝCH ORGÁNŮ		
SPOLEČNOSTI..... 49		
8.1	ROZHODOVÁNÍ JEDINÉHO SPOLEČNÍKA	49
8.2	ROZHODNUTÍ PŘEDSTAVENSTVA A DOZORČÍ RADY	50
8.3	ROZHODNUTÍ DALŠÍCH ORGÁNŮ V PŮSOBNOSTI VALNÉ HROMADY	51
9. NEPLATNOST USNESENÍ VALNÉ HROMADY V NÁVRHU ZÁKONA O		
OBCHODNÍCH KORPORACÍCH..... 52		
10. SROVNÁNÍ S ÚPRAVOU A ROZHODOVÁNÍM SOUDŮ NA SLOVENSKU.... 55		
10.1	POVAHA USNESENÍ A DŮVODY NEPLATNOSTI	55
10.1.1	<i>Důvody neplatnosti.....</i>	56
10.2	ŘÍZENÍ	57
10.2.1	<i>Aktivní legitimace.....</i>	57
10.2.2	<i>Lhůty.....</i>	58
10.2.3	<i>Ochrana práv třetích osob nabytých v dobré víře.....</i>	59
10.2.4	<i>Pasivní legitimace</i>	59
ZÁVĚR..... 61		
SEZNAM ZKRATEK		
POUŽITÁ LITERATURA		
65		

Úvod

Obchodní právo je zpomezi právních odvětví jedním z nejdynamičtější se rozvíjejících. V souvislosti s přechodem z centrálně řízené ekonomiky na tržní nastal prudký rozmach obchodněprávních vztahů, s čímž byla spojena také řada problémů, vzniklých hlavně v důsledku přerušení kontinuálního vývoje soukromoprávních vztahů po roce 1948. Náhle se objevila potřeba, co nejrychleji právně upravit všechny situace, které mohou vznikat a v tržní ekonomice také každodenně vznikají. Výsledkem této snahy je i zákon č. 513/1991, obchodní zákoník.

S tržním hospodářstvím je bezpochyby spjata možnost investovat, tj. vkládat (nejen) majetkové hodnoty do společností obchodního práva, které se pak mají snažit o zhodnocení těchto investic. Tyto aktivity jsou bezpochyby nejvíce spojeny s kapitálovými obchodními společnostmi, kterých povaha tomuto účelu přímo odpovídá. V souvislosti s majetkovou účastí vzniká investorům (společníkům nebo akcionářům) právo nejen na podíl z jejich zisku, ale také možnost aktivní osobní účasti při určování směřování a strategie společností a bezpochyby také právo kdykoli se rozhodnout a ukončit jejich činnost. Pro realizaci těchto práv společníků zřizuje zákonodárce v rámci kapitálových obchodních společností valnou hromadu, jako orgán společnosti, prostřednictvím kterého uplatňují svůj vliv ve společnosti a rozhodují o nejdůležitějších otázkách spojených s její činností.

Praxe však ukazuje, že ne v každém případě je jednání společníků, případně dalších orgánů společnosti, zcela vedeno zásadami čestnosti a poctivosti. Proto obchodní zákoník v zájmu zabezpečení ochrany společníků, ale i dalších osob, které mohou v důsledku protiprávního rozhodnutí utrpět újmu, poskytuje možnost dovolat se zákonnosti (a snad také spravedlnosti) prostřednictvím možnosti napadnout protiprávní rozhodnutí valné hromady.

Ve své práci se chci zaměřit právě na pozitivní zákonnou úpravu neplatnosti usnesení valné hromady, umožňující oprávněným osobám domáhat se vyslovení neplatnosti protiprávního usnesení valné hromady soudem a pokusit se odhalit její úskalí a slabé stránky, protože právě institut neplatnosti usnesení valné hromady považuji za důležitý nástroj (nejen) společníků, kterého mohou využít pro hájení svých legitimních zájmů v obchodní společnosti.

Vzhledem k tomu, že od účinnosti obchodního zákoníku uplynula už poměrně dlouhá doba, vznikla v této oblasti také bohatá rozhodovací praxe soudů, ve které zaujímá výjimečné místo zejména judikatura Nejvyššího soudu České republiky. Proto chci využít také poznatků, názorů a závěrů tohoto orgánu, aby práce poskytovala co nejhlubší a nejrealističtější obraz o této problematice.

V práci se také zaměřím na problematiku neplatnosti usnesení valné hromady z pohledu chystané nové právní úpravy obsažené v návrhu zákona o obchodních korporacích, který pravděpodobně už brzy projde legislativním procesem a nahradí dnes platný federální obchodní zákoník.

Věřím, že práce poskytne čtenáři komplexní pohled na poměrně složitou problematiku rozhodování valné hromady nejen v rovině teoretické, ale hlavně z pohledu aplikační a rozhodovací praxe.

1. Valná hromada kapitálových společností

Postavení valné hromady ve struktuře orgánů kapitálových obchodních společností, tj. společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, je upraveno v obchodním zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Podrobnější úprava valné hromady může být obsažena dále v zakladatelské listině, společenské smlouvě nebo ve stanovách společnosti.

Vrcholné postavení v rámci orgánů společnosti s ručením omezeným valné hromadě explicitně přiznává obchodní zákoník v § 125 odst. 1, u akciové společnosti je postavení valné hromady upraveno v § 184 odst. 1. Valná hromada je nejvyšším orgánem kapitálových společností, prostřednictvím kterého realizují společníci (akcionáři) svá práva týkající se zejména řízení společnosti a kontroly její činnosti (§ 122 ObchZ). Valná hromada rozhoduje o nejdůležitějších a nejzávažnějších záležitostech společnosti, jako je například kontrola financí a hospodaření společnosti, rozhodování o výši základního kapitálu, jmenování a odvolávání členů výkonných orgánů kapitálových společností, usnášení se o koncepcích a směřování společnosti. Valná hromada dále rozhoduje o znění společenské smlouvy, resp. stanov, které obsahují autonomní úpravu vztahů ve společnosti nad obecný rámec stanovený zákonem.

Společnost s ručením omezeným

Valná hromada společnosti s ručením omezeným je tvořena všemi společníky. Právo účasti na valné hromadě patří k neodmyslitelným právům společníka a náleží všem společníkům. Toto právo umožňuje společníkům prosazovat vlastní vůli a vlastní představy o řízení a organizaci společnosti, která je zároveň korigována vůlí ostatních společníků. Podle ustanovení zákona je valná hromada primárním místem, na kterém společníci společnosti s ručením omezeným mohou realizovat svá práva řízení a kontroly společnosti (§ 125 odst. 1). Tato práva plynou z majetkové účasti společníka ve společnosti a reflektují její kapitálovou povahu, to znamená, že společník se účastní na společnosti svým vkladem a o obchodní záležitosti společnosti se starají jednatelé, případně představenstvo – představují jakýsi „výkonný orgán“. Síla, s jakou může společník prosazovat své zájmy na valné hromadě, je v zákoně upravena prostřednictvím hlasů, kterými společník disponuje. Zákon stanoví, že společník má

jeden hlas na každých 1000 Kč svého vkladu. Společenská smlouva může ale obsahovat odchylnou úpravu výpočtu hlasů (§ 127 odst. 2 ObchZ).¹ „Společnost s ručením omezeným je společností založenou na kapitálovém principu, tj. že v zásadě se práva a povinnosti společníků odvíjejí od výše majetkové účasti ve společnosti.“²

Rozsah působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným upravuje obchodní zákoník v ustanovení § 125. Valná hromada společnosti s ručením omezeným si na základě ustanovení § 125 odst. 3 obchodního zákoníku může „vyhradit k rozhodování věcí, které by jinak náležely jiným orgánům společnosti, tj. věcí, které zákon, společenská smlouva nebo stanovy výslovně valné hromadě nesvěřily. Valná hromada však tímto postupem nemůže převzít rozhodování záležitostí, které jsou zákonem či společenskou smlouvou svěřeny všem společníkům.“³

Akciová společnost

Valná hromada akciové společnosti je jejím nejvyšším orgánem, který je tvořen všemi akcionáři. Akcionáři mohou ovlivňovat činnost společnosti právě prostřednictvím účasti a hlasování na valné hromadě, mohou podávat své návrhy a mají právo požadovat vysvětlení k jednotlivým bodům jednání.⁴ Působnost valné hromady je u akciové společnosti upravena v § 187. Na rozdíl od společnosti s ručením omezeným ji však nenáleží právo vyhradit si k rozhodování záležitosti, které ji nesvěřuje zákon nebo stanovy (případně společenská smlouva nebo zakladatelská listina). Valná hromada akciové společnosti je ve své působnosti limitována právě zmiňovanými předpisy (§ 187 odst. 2 ObchZ). „Tzv. zbytková působnost náleží v akciové společnosti představenstvu.“⁵

¹ PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Obchodní právo : Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl. Praha : ASPI, a.s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-149-8. s. 411

² DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. Díl*. Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 592

³ ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurs obchodního práva: Právníkové osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. 653 s. ISBN 80-7179-391-4. s. 210

⁴ FALDYNA, František, et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, a.s., 2005. 1345 s. ISBN 80-86395-90-1. s. 471

⁵ *Ibid.*, s. 471

2. Rozhodování valné hromady

Rozhodnutí valné hromady se přijímají zejména na jejich jednáních. „Valná hromada rozhoduje o věcech, které patří do její působnosti, usnesením⁶. Obchodní zákoník však užívá vedle pojmu usnesení v tomtéž významu i pojem rozhodnutí.“⁷ Zákon stanovuje obecná formální pravidla pro svolávání, řízení i pro přijímání rozhodnutí valné hromady. Tato pravidla jsou do značné míry dána dispozitivně a užití se v případě, že si společnosti tyto záležitosti neupravily samy ve svých předpisech.

Podmínky pro svolávání, průběh a rozhodování valné hromady často podrobně upravuje společenská smlouva nebo stanovy společnosti. U akciové společnosti je úprava způsobu svolávání, působnosti a způsobu rozhodování valné hromady nevyhnutným obsahem stanov [§ 173 odst. 1 písm. f)]. Obchodní zákoník definuje některé minimální podmínky, ve kterých nemůže být autonomní úprava, obsažená v dokumentech společnosti, mírnější.

2.1 Svolávání valné hromady

Svolávání valné hromady patří k povinnostem statutárních orgánů společností, tj. jednatelů společnosti s ručením omezeným nebo představenstva akciové společnosti.

Oprávnění a zároveň povinnost svolávat valnou hromadu společnosti s ručením omezeným zákon svěřuje primárně jednatelům společnosti (§ 128 odst. 1 ObchZ). Jestliže má společnost zřízenou dozorčí radu (společenskou smlouvou nebo na základě zvláštního zákona), může i ona svolat valnou hromadu, vyžadují-li to zájmy společnosti (§ 140 odst. 2 ObchZ). Valnou hromadu mohou svolat také sami společníci, jejichž vklady dosahují alespoň 10% základního kapitálu společnosti. Toto oprávnění jim dává zákon v případě, že o její svolání požádali, avšak jednatelé tak neučinili ve lhůtě jednoho měsíce (§ 129 odst. 2 ObchZ). V případě, že je společnost bez jednatele, je oprávněn ke svolání valné hromady kterýkoli společník (§ 129 odst. 2 ObchZ, poslední věta).

⁶ Obchodní zákoník neobsahuje výslovně označení pro rozhodnutí valné hromady. To, že rozhodnutí valné hromady se nazývají usneseními lze dovodit mimo jiné z ustanovení § 131 ObchZ

⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 430

Právo svolat valnou hromadu náleží každému jednateři samostatně. Proto, má-li společnost více jednateřů, není nutné, aby se svoláním valné hromady souhlasila většina z nich. Ohledně tohoto názoru však panuje nejednota odborné veřejnosti.⁸ Nakonec se však v rozhodovací praxi soudů prosadil názor, že právo svolat valnou hromadu náleží každému jednateři samostatně. To vyplývá z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR⁹, podle kterého není svolání valné hromady jednáním vůči třetím osobám, protože směřuje vůči společníkům, kteří ve vztahu ke společnosti nejsou třetími osobami. Právo svolávat valnou hromadu je zvláštní povinností jednateřů, která je jim svěřena zákonem a nelze ji považovat za obchodní vedení společnosti.

Ke svolání valné hromady akciové společnosti je obecně oprávněno představenstvo, popřípadě jeho člen (§ 184 odst. 3 ObchZ). Na valné hromadě vykonávají společníci svá práva týkající se řízení a kontroly činnosti společnosti. Jelikož právo účasti na valné hromadě patří mezi nejvýznamnější práva společníka, obsahuje obchodní zákoník také úpravu postupu pro její svolávání, aby bylo možné chránit společníky před nekorektním a diskriminačním chováním osob svolávajících valnou hromadu. Zákon především ale ponechává společnosti možnost, aby si postup pro svolání valné hromady upravila autonomně ve společenské smlouvě, případně ve stanovách.

2.2 Usnesení valné hromady

Jak bylo řečeno výše, rozhodnutí valné hromady se nazývají usneseními. Výklad pojmu „usnesení“ valné hromady je však problematický, jelikož obchodní zákoník a ani žádný jiný právní předpis neobsahuje přesnou definici obsahu tohoto výrazu. Zákonodárce s tímto pojmem pracuje jako s jasně vymezeným, aniž by obsah tohoto pojmu jakkoli určoval a vysvětloval. Ve snaze popsat přesný význam tohoto pojmu lze

⁸ Tak například Karel Eliáš, v článku Svolávání valné hromady ve společnosti s ručením omezeným, publikovaném v časopise *Právník č. 1/1997*, pevně zastává názor, že svolávání valné hromady patří k obchodnímu vedení společnosti, a proto v případě mnohosti jednateřů musí tito postupovat podle § 134 a rozhodnout o svolání, termínu a programu valné hromady většinou hlasů

⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.4.1997, sp. zn. I Odon 2/97 in DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. díl.* Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 588

tedy postupovat pouze na základě dedukce z ustanovení, ve kterých s ním zákonodárce pracuje. Významnou roli při definování obsahu tohoto pojmu sehrává soudní praxe, která se v důsledku zásady „iura novit curia“ musela a stále musí vypořádávat s mnoha otázkami, které kolem nejasného pojmu „usnesení“ v reálném životě vznikají. Nezastupitelnou úlohu v rozhodování soudů má Nejvyšší soud České republiky, který, hlavně v devadesátých letech minulého století, vnesl při svém rozhodování a řešení zásadních právních otázek mnoho světla do řešení problematiky definice tohoto značně nejasného pojmu.

2.2.1 Právní povaha usnesení valné hromady

Jelikož platná právní úprava žádným způsobem nedefinuje právní povahu rozhodování valné hromady společnosti, vznikl záhy v této oblasti doktrinní spor.

V právní teorii se zformovaly tři skupiny zastávající rozdílné názory a prezentující své odlišné pohledy na to, zda-li má usnesení valné hromady povahu právního úkonu.

První názorový proud vychází z toho, že usnesení valné hromady je projevem vůle orgánu společnosti, který je způsobilý vyvolat právně relevantní následky, čili vznik, změnu nebo zánik práv a povinností, čímž jsou naplněny znaky právního úkonu dle § 34 občanského zákoníku. Hlavním reprezentantem tohoto stanoviska je Karel Eliáš. Ten, na základě rozsáhlé argumentace, považuje usnesení valné hromady společnosti za „jednostranné právní úkony těchto právnických osob v té míře, v jaké působí vznik, změnu nebo zánik práv či povinností subjektů od korporace odlišných“¹⁰

Další teoretická koncepce právní povahy usnesení valné hromady, kterou ve svých názorech prezentuje hlavně Irena Pelikánová, sice přiznává, že usnesení valné hromady je právní skutečností, tato ale nemůže přímo sama o sobě způsobit vznik, změnu nebo zánik práv a povinností. V případě, že by tomu tak bylo, musela by být valná hromada jednatelským orgánem společnosti. Pelikánová považuje usnášení valné hromady za proces tvorby vnitřní vůle společnosti. Vychází také z toho, že usnesení je právní skutečností, která vznikla na základě projevů vůle jednotlivých společníků a

¹⁰ ELIÁŠ, Karel. K právní povaze usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*. 1999, 12/1999, s. 624.

jejich hlasování je právním úkonem. Proto je „výsledné usnesení aktem společníků, vnitřním rozhodnutím právnické osoby.“¹¹

Třetí a poslední silný názorový proud představují především Štenglová s Dědičem. Oba reprezentují stanovisko, že usnesení valné hromady nemůže být považováno za právní úkon. V rozsáhlém odůvodnění svého závěru vycházejí zejména z definice právního úkonu ve smyslu § 34 občanského zákoníku a z úpravy osob oprávněných činit právní úkony podle § 20 ObčZ. Na základě toho dospěli k závěru, že usnesení valné hromady nemůže být právním úkonem z toho důvodu, že ji zákon v žádném ustanovení nedává způsobilost činit právní úkony a takovou způsobilost nemůže valné hromadě založit ani společenská smlouva, případně stanovy. Úvahy o tom, že usnesení by mohlo být výsledkem souhrnu právních úkonů společníků, vyvrací argumentem, že „valná hromada jako orgán společnosti, i když je složena ze všech společníků (akcionářů), má jinou kvalitu než neformální seskupení akcionářů, kteří nejsou konstituováni zákonem stanoveným způsobem“¹² a není proto možné zaměňovat jednání jednotlivých společníků za formulování vůle tohoto orgánu společnosti. V návaznosti na ustanovení § 2 ObčZ pak ve svém společném článku došli ke konstatování, které postihuje všechny specifické znaky rozhodování valné hromady, a sice že „usnesení valné hromady není právním úkonem, ale právní skutečností, se kterou zákon spojuje vznik, změnu či zánik určitých práv a povinností“¹³.

V judikatuře Nejvyššího soudu se nakonec prosadila poslední ze zmiňovaných koncepcí. Za odůvodnění konečného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR přiklonit se k závěru, že usnesení valné hromady nemůže být právním úkonem, by bylo možno považovat názor, který ve svém článku shrnuli P. Čech a E. Pavela: „Obavy Nejvyššího soudu z posouzení usnesení valné hromady jako právního úkonu tkvěly zejména v nežádoucích důsledcích případného průlomu do zvláštního režimu neplatnosti, o nějž se mnozí navrhovatelé v devadesátých letech pokoušeli. Kdyby se prosadil výklad

¹¹ PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Obchodní právo : Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl. Praha : ASPI, a.s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-149-8. s. 408

¹² ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 445

¹³ ŠTENGLOVÁ, Ivana; DĚDIČ, Jan. Je usnesení valné hromady právním úkonem?. *Právní rozhledy*. 1999, 5/1999, s. 225.

přiznávající usnesení valné hromady povahu právního úkonu, otevřel by se prostor pro aplikaci § 39 občanského zákoníku a tím i soudní přezkoumání platnosti takového usnesení mimo rámec zvláštního řízení podle § 131 a § 183 obchodního zákoníku, resp. rejstříkového řízení.“¹⁴

Nejvyšší soud ČR své rozhodnutí deklaroval poprvé v rozsudku ze dne 17.12.1997, sp. zn. 1 Odon 88/97, ve kterém jednoznačně zastává názor, že usnesení valné hromady není právním úkonem. Jako odůvodnění svého rozhodnutí použil argumentaci, že k právním úkonům jsou způsobilé pouze fyzické a právnické osoby. Z ustanovení § 20 a § 22 občanského zákoníku ve spojení s § 13 odst. 1 obchodního zákoníku vyplývá, že za právnickou osobu činí právní úkony statutární orgány, případně zmocněnci. Valná hromada, jelikož není statutárním orgánem společnosti, není oprávněna činit právní úkony, z toho důvodu nemůže mít ani její rozhodnutí povahu právního úkonu. Ustanovení § 131, případně § 183 obchodního zákoníku tedy nemůže být speciální úpravou relativní nebo absolutní neplatnosti právního úkonu podle občanského nebo obchodního zákoníku. Rovněž byla odmítnuta i možnost, že usnesení valné hromady je právním úkonem společníků, případně akcionářů společnosti. Valná hromada totiž jako kolektivní orgán společnosti má jinou kvalitu, než pouhé neformální shromáždění společníků. Proto není možné povahu rozhodování tohoto orgánu společnosti zaměňovat s povahou rozhodování jeho jednotlivých členů. Nejvyšší soud uzavřel, že „usnesení valné hromady není právním úkonem, a příslušná ustanovení občanského a obchodního zákoníku o absolutní či relativní neplatnosti se na něj nevztahují.“¹⁵ Konečně bylo tak v soudní praxi prosazeno, že usnesení valné hromady je právní skutečností *sui generis*.

Nejvyšší soud tímto rozhodnutím zásadním způsobem určil směr budoucího rozhodování v případech vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Zvláštní režim řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, vycházející také ze zmíněného závěru, že usnesení valné hromady není právním úkonem, deklaroval Nejvyšší soud v usnesení sp. zn. 29 Cdo 2811/99 ve kterém zdůraznil, že platnost usnesení valné

¹⁴ ČECH, Petr; PAVELA, Ludovít. Právní povaha úkonů spojených s valnou hromadou. *Právní rádce* [online]. 19.12.2006, 12/2006, [cit. 2011-07-21]. Dostupný z WWW: <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20014320-pravni-povaha-ukonu-spojnych-s-valnou-hromadou>>.

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 1 Odon 88/97 ze dne 17.12.1997

hromady je možné přezkoumávat jen postupem podle § 131 obchodního zákoníku. Zákonnou výjimkou je pouze oprávnění rejstříkového soudu přezkoumávat platnost usnesení zakládajícího skutečnost, která podléhá zápisu do obchodního rejstříku. Tento závěr byl pak novelou č. 370/2000 Sb. s účinností od 1.1.2001 začleněn do § 131 odst. 8 ObchZ.

Těmito rozhodnutími byl stanoven a uzavřen okruh způsobů, jakými je možné domáhat se úspěšně vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a také byla zdůvodněna potřeba vynětí usnesení valné hromady z rámce obecné úpravy neplatnosti právních úkonů.

2.2.2 Analogická aplikace norem upravujících právní úkony

I když byla v onom průlomovém rozhodnutí sp. zn. 1 Odo 88/97 Nejvyšším soudem rezolutně odmítnuta možnost užití úpravy relativní či absolutní neplatnosti právních úkonu na usnesení valné hromady, později ji přesto začal Nejvyšší soud analogicky používat. Judikatura tak postupně při řešení jednotlivých případů začala kazuistickým způsobem určovat, které z náležitostí, obecně stanovených pro platnost právních úkonů, je potřeba dodržet i v případě přijímání usnesení valnou hromadou.

Tak si analogickým použitím normy upravující platnost právního úkonu pomohl Nejvyšší soud při posuzování srozumitelnosti napadaného usnesení. V usnesení sp. zn. 29 Odo 1013/2002 dovedl za použití § 37 občanského zákoníku, že rozhodnutí valné hromady musí být formulováno jasně, srozumitelně a jednoznačně. Na tento závěr odkázal Nejvyšší soud také ve svém pozdějším rozhodování¹⁶.

Obdobným způsobem postupoval Nejvyšší soud v případě, kdy umožnil vyslovit neplatnost jen části usnesení členské schůze družstva. V usnesení sp. zn. 29 Odo 701/2004 ze dne 27.4.2005 totiž uvedl, že „nic nebrání tomu, aby – pokud se důvod neplatnosti týká jen části usnesení členské schůze – soud vyslovil neplatnost jen části tohoto usnesení“. Soud v tomto případě sice pojednává o částečné neplatnosti

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 35 Odo 755/2005 ze dne 13.12.2006, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. R 102/2007

členské schůze družstva, „jeho závěry jsou nicméně přenositelné také do úpravy kapitálových obchodních společností“.¹⁷

Rozhodování Nejvyššího soudu ČR však postupně směřovalo od kazuistického aplikování ustanovení týkajících se právních úkonů k přiznání možnosti obecné analogické aplikace norem upravujících právní úkony, s vyloučením pouze těch ustanovení, která se vztahují k možnosti napadát jejich platnost mimo režim stanovený v § 131, resp. § 183 obchodního zákoníku.

V odůvodnění usnesení ze dne 25.11.2008 sp. zn. 29 Cdo 3646/2008 Nejvyšší soud uvedl, že ačkoli usnesení valné hromady není právním úkonem, nebrání tento závěr tomu, aby „byla - za určitých okolností – analogicky aplikována ustanovení upravujících výklad a platnost právních úkonů“.

Vývoj používání úpravy platné pro právní úkony završil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 346/2010 ze dne 31.5.2011, kde v odůvodnění uvádí, že „ačkoliv totiž usnesení valné hromady společnosti není právním úkonem, nýbrž tzv. jinou právní skutečností, je při posuzování jeho platnosti třeba analogicky aplikovat ustanovení upravující výklad a platnost právních úkonů“

K odmítavému postoji Nejvyššího soudu přiznat usnesení valné hromady povahu právního úkonu, který pak záhy začal ve svých rozhodnutích s kazuistickou aplikací norem upravujících platnost právních úkonů, což pak vyústilo v obecné pravidlo analogického použití pravidel platných pro právní úkony na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti by šlo tedy uzavřít, že „prakticky jediným a skutečným účelem, který patrně vedl Nejvyšší soud ČR k tomu, aby odmítl uznat usnesení valné hromady jako právní úkon, tak byla snaha vyloučit, aby byla platnost usnesení valné hromady napadána jinak než za podmínek stanovených v § 131 a § 183 obchodního zákoníku, resp. v rejstříkovém řízení“.¹⁸

¹⁷ ČECH, Petr; PAVELA, Ludovít. Právní povaha úkonů spojených s valnou hromadou. *Právní rádce* [online]. 19.12.2006, 12/2006, [cit. 2011-07-21]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-20014320-pravni-povaha-ukonu-spojnych-s-valnou-hromadou>>.

¹⁸ RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce* [online]. 29.1.2009, 1/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-33542040-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady>.

3. Důvody prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady

3.1 Úprava prohlášení neplatnosti a její účel

Valná hromada jako vrcholný orgán společnosti přijímá rozhodnutí, která mohou „být stížena vadami obdobně jako jiná lidská jednání.“¹⁹ Proto je nezbytné, aby právní řád upravoval postup, kterým by bylo umožněno soudům zasáhnout do vnitřních záležitostí společností a dosáhnout nápravy vyslovením neplatnosti usnesení, která trpí vadami. Jelikož „i společnost má jistá základní práva a svobody, které jsou ústavněprávně a mezinárodněprávně chráněny“²⁰, mohou orgány veřejné moci do jejich práv zasahovat jen způsobem a do míry stanovené zákonem.

3.1.1 Účel ustanovení o neplatnosti usnesení valné hromady

Těžiště úpravy neplatnosti usnesení valné hromady se nachází v obchodním zákoníku v druhé části, hlavě první, dílu čtvrtém, který upravuje společnosti s ručením omezeným. Zde, v § 131 zákon stanovuje podmínky a pravidla, za kterých mohou oprávněné osoby požádat soud o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Jedná se o speciální úpravu neplatnosti, která se váže na rozhodování orgánu společnosti a která vylučuje použití obecných pravidel pro vyslovení neplatnosti právního úkonu²¹. Podmínky pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady akciové společnosti obsahuje obchodní zákoník v § 183, který však v odstavci 1 stanoví, že „o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady platí obdobně ustanovení § 131 odst. 1 až 10 a 12.“ Kromě nepatrných odlišností obsažených v § 183 odst. 2 a 3 se tedy pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady akciové společnosti použije stejná úprava, jaká platí pro společnosti s ručením omezeným. Z toho důvodu, bude-li se v dále v textu hovořit o pravidlech a judikatuře týkající se společností s ručením omezeným, platí, pokud nebude uvedeno jinak, že se tyto vztahují i na akciovou společnost a obráceně.

¹⁹ FALDYNA, František, et al. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, a.s., 2005. 1345 s. ISBN 80-86395-90-1.

²⁰ DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přepracované vydání. Praha : ASPI-Wolters Kluwer, 2008. 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7.

²¹ viz. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 1 Odon 88/97

Ustanovení § 131 odst. 1 stanoví, že „každý společník, jednatel, likvidátor, insolvenční správce nebo člen dozorčí rady se může domáhat, aby soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady, pokud je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami“. Toto ustanovení dává oprávněným osobám jednak možnost hájit své zájmy a poskytuje ochranu individuálním právům těchto osob, na druhé straně je potřeba chápat tuto úpravu v širším kontextu také jako „zákonem předvídaný nástroj obecné ochrany zákonnosti ve vnitřních poměrech společnosti“²². Účelem této úpravy je zabezpečit zákonnost vztahů, rozhodování a řízení jak uvnitř společnosti, tak vůči třetím osobám. Valná hromada sice není oprávněna sama činit právní úkony a nemůže tak činit ani jménem společnosti, její usnesení však mohou mít sice nepřímý, ale často velmi výrazný vliv na právní vztahy vznikající nejen v rámci společnosti ale i mimo ni.

3.1.2 Důvodnost návrhu

Jak vyplývá z ustanovení § 131 odst. 1, kromě samotné zákonnosti sleduje úprava obsažená v obchodním zákoníku i soulad přijatých usnesení s autonomní úpravou ve společenské smlouvě, resp. zakladatelské listině a ve stanovách. Pro důvodnost návrhu na vyslovení neplatnosti není důležité jenom to, jak výrazný byl zásah napadaného usnesení přímo do práv navrhovatele. Jak uvádí Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 4089/2009, ze dne 24.11.2009, je potřeba posuzovat následky způsobené takovým usnesením nejen ve vztahu k navrhovateli, ale také dopad usnesení na vnitřní poměry ve společnosti. Je potřeba vycházet z celkových dopadů usnesení a neredukovat úvahy jenom na jeho vztah k navrhovateli. Soud ve zmiňovaném rozhodnutí uvádí, že v souvislosti s korigujícím ustanovením § 131 odst. 3 je třeba posuzovat, jaké právní následky porušení zákona či stanov společnosti daným usnesením „obecně vyvolalo uvnitř společnosti či ve vztahu ke všem osobám, kterých se vnitřní poměry dotýkají, včetně ostatních osob aktivně legitimovaných k podání návrhu podle § 131 odst. 1 ObchZ, byť by tento návrh v konkrétním případě nepodalý“. Význam míry porušení stanov pro možnost domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení řeší Nejvyšší soud ČR tak é v jiném případě, kdy se dovolatelka snažila odvrátit vyslovení neplatnosti usnesení tím, že poukazuje na ustanovení § 131 odst. 3 písm. a)

²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 1400/2006

s tvrzením, že usnesení mělo jen nepatrný dopad na práva akcionáře a tedy by neplatnost usnesení neměla být vyslovena. Nejvyšší soud ČR rozhodl usnesením dne 26.10.2005, sp. zn. 29 Odo 1016/2005, ve kterém vykládá otázku porušení stanov nebo jiných právních předpisů tak, že již samotné porušení právních předpisů zakládá možnost dovolávat se neplatnosti usnesení valné hromady bez ohledu na míru a intenzitu jeho zásahu do práv vyplývajících z daných předpisů nebo dokumentů společnosti.

„Ustanovení obchodního zákoníku o možnosti podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady platí i pro písemná rozhodnutí společníků podle § 130 a pro rozhodování jediného společníka podle ustanovení § 132.“²³

Důvodem pro prohlášení usnesení valné hromady za neplatné je jeho rozpor s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami (§ 131 odst. 1 ObchZ). Nemusí přitom jít pouze o rozpor obsahu přijatého usnesení, ale také o rozpor vzniklý při procesu před nebo při přijímání usnesení, např. že valná hromada, která dotčené usnesení přijala, nebyla svolána řádně, nebo nebyla usnášeníschopná, případně že za přijetí usnesení nehlasoval dostatečný počet společníků (disponujících potřebným počtem hlasů). Z tohoto hlediska můžeme vady usnesení rozdělit na vady obsahové a vady procedurální.

3.2 Vady obsahové

Základním předpokladem toho, aby soud prohlásil usnesení valné hromady za neplatné je podle ustanovení § 131 odst. 1 rozpor se zákonem, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. „Zákon přitom nerozlišuje mezi jednotlivými důvody neplatnosti a staví tak naroveň porušení stanov či společenské smlouvy s porušením kogentních ustanovení zákona.“²⁴ Pro důvodnost návrhu není důležitá míra závažnosti uvedených předpisů, stačí, že k jejich porušení vůbec došlo. V návaznosti na to však soud poté, co vyřeší kladně otázku protiprávnosti napadaného usnesení, musí zkoumat existenci důvodů pro nevyslovení neplatnosti uvedených v § 131 odst. 3. Není

²³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 448

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR 1 Odon 101/97 publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 5/2000

možné se však domáhat vyslovení neplatnosti usnesení, které není protiprávní ve smyslu ustanovení § 131 a kterého vadu spatřuje navrhovatel pouze v jeho neekonomičnosti nebo ho z jiných důvodů považuje za nevhodné. „Platná právní úprava stojí důsledně na premise, že nelze prohlásit za neplatné usnesení, které je pouze nerozumné nebo nevhodné, avšak právním předpisům, společenské (zakladatelské) smlouvě nebo zakladatelské listině a stanovám plně vyhovuje.“²⁵

3.3 Vady procedurální

Protiprávnost usnesení valné hromady může spočívat nejen v jeho obsahu ale i v nedodržení postupů stanovených pro jeho přijímání, jelikož pro rozhodování valné hromady zákon, společenská smlouva nebo stanovy předepisují určité podmínky, které musí být pro přijetí platného usnesení dodrženy. Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti, který má zákonem a výše zmíněnými dokumenty svěřenou působnost rozhodovat v nejzávažnějších věcech společnosti. Z důvodu, že tato rozhodnutí výrazným způsobem zasahují do vztahů nejen uvnitř společnosti, je nutné dodržení všech stanovených podmínek a pravidel pro její svolání a průběh, kterých smyslem má být zachování rovnosti práv společníků. V souladu s uvedenými pravidly zákonnosti svolání a průběhu valné hromady rozhodl Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 24.8.2010, uveřejněném pod spisovou značkou 29 Cdo 211/2009. V tomto sporu soud rozhodoval o neplatnosti usnesení přijatých na „valné hromadě“, kterou na základě vykonatelného předběžného opatření odmítl předseda představenstva zahájit. I přesto se přítomní akcionáři prohlásili za valnou hromadu a přijali usnesení, která jsou napadána dovolateli. V odůvodnění rozsudku Nejvyšší soud uvedl, že formální předpoklady konání valné hromady stanovené zákonem mají svůj důvod, vyplývající mimo jiné z povahy a účelu samotné valné hromady. Není tedy možné přijímat usnesení valné hromady na jakémkoli shromáždění akcionářů bez dodržení zákonem stanovených podmínek svolání, zahájení a vedení. V důsledku toho Nejvyšší soud prohlásil, že napadaná rozhodnutí nejsou rozhodnutími valné hromady a nemohou mít tedy ani jejich účinky.

²⁵ DVOŘÁK, Tomáš. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2001, 5/2001, s. 19-35.

Obdobný případ řešil Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 9/2009. Ze skutkového zjištění soudu vyplývá, že po zahájení valné hromady členem představenstva, pověřeným na základě ustanovení § 188 odst. 1 věty druhé, se dva akcionáři, každý s podílem hlasů 50%, nedohodli na zvolení předsedy valné hromady a proto ho ani nezvolili. Soud označil dokonce za „triviální úsudek“, že pověřený předseda představenstva má právo valnou hromadu ukončit, protože zvolení předsedy valné hromady je podmínkou jejího dalšího pokračování.

3.3.1 Vady svolání valné hromady

Společnost s ručením omezeným

Podmínky pro svolání valné hromady společnosti s ručením omezeným jsou upraveny v § 129 obchodního zákoníku. Oznámení o konání valné hromady adresované společníkům má formu písemné pozvánky, která se doručuje společníkům nejméně 15 dnů přede dnem jejího konání. Účelem tohoto ustanovení je „zajistit, aby byli společníci s dostatečným časovým předstihem informováni o tom, že se bude valná hromada konat a mohli si tak vytvořit předpoklady pro účast na ní“²⁶. Je povinností společnosti zajistit včasnou informovanost společníků a musí v tomto směru učinit vše, co po ní lze spravedlivě požadovat. Zájem na ochraně společníků před diskriminačním nebo zneužívajícím jednáním jednatelů při svolávání valné hromady je tak významný, že nedodržení lhůty pro doručení pozvánky může mít za následek prohlášení neplatnosti soudem v řízení podle § 131 obchodního zákoníku. V praxi však může nastat také situace, kdy se společník např. záměrně vyhýbá doručení pozvánky. V tomto směru upřesnil povinnost včasného doručení pozvánky ze strany společnosti Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 29 Odo 1429/2006, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. R 22/2009. V odůvodnění soud uvedl, že pokud nebyla pozvánka, odeslaná doporučeným dopisem na poslední známou adresu společníka, doručena společníkovi z důvodů spočívajících na jeho straně, dodržela společnost podmínky pro oznámení termínu a programu valné hromady stanovené v § 129 odst. 1 ObchZ. Zákon umožňuje zhojení vady pozvánky spočívající v nedodržení stanovené lhůty a to tím, že dává společníkovi možnost vzdát se práva na její včasné svolání. Společník musí o tom učinit prohlášení, které se stává součástí zápisu z valné

²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3703/2009

hromady. Forma tohoto prohlášení je shodná s formou zápisu z valné hromady. Pouze v případech, kdy je toto prohlášení učiněno mimo valnou hromadu musí mít obligatorně formu notářského zápisu (§ 129 odst. 1 ObchZ).

Výše zmíněná pravidla pro způsob a lhůtu stanovenou pro oznámení konání valné hromady společnosti s ručením omezeným se však uplatní pouze v případě, že společníci nevyužijí možnost upravit je odchylně ve společenské smlouvě. Aplikují se v situacích, kdy se podpůrně pro svolávání valné hromady užije zmiňované ustanovení obchodního zákoníku.

Obligatorní náležitostí pozvánky na valnou hromadu společnosti s ručením omezeným je také program jejího jednání. Ustanovení § 129 odst. 1 výslovně vylučuje, aby byly valnou hromadou projednávány záležitosti, které nebyly uvedeny v pozvánce, vyjma případu, kdy jsou na jednání valné hromady přítomni všichni společníci.

Úprava svolávání valné hromady společnosti s ručením omezeným neobsahuje, na rozdíl od akciové společnosti, žádná omezení pro místo, datum a hodinu konání valné hromady. Bylo by však v rozporu se zásadami, na kterých spočívá obchodní zákoník, kdyby byla volba místa, data a času zcela na libovůli svolavatelů. Jak dovodil ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 66/2011 také Nejvyšší soud ČR, úprava svolání valné hromady by tím ztratila svůj smysl. Vznikl by totiž široký prostor, ve kterém by bylo možné účelovou volbou místa, data nebo času fakticky zamezit účasti některých společníků na valné hromadě. Proto omezení společnickova práva účasti na valné hromadě zejména ztížením dopravní dostupnosti, případně i nevhodně zvoleným datem nebo hodinou je důvodem pro prohlášení neplatnosti usnesení přijatých na takto svolané valné hromadě.

Akciová společnost

Zákonem stanovené podmínky pro svolávání valné hromady akciové společnosti se odlišují od těch, které platí v případě společnosti s ručením omezeným a jsou u akciové společnosti upraveny samostatně. Zákon v úpravě postupu svolávání valné hromady akciové společnosti rozlišuje mezi společnostmi s akciemi vydanými na jméno a s akciemi, které znějí na majitele. V návaznosti na toto dělení obchodní zákoník rozlišuje mezi uveřejněním pozvánky a oznámením o konání valné hromady. Akcionářům společnosti s akciemi na jméno je představenstvo povinno odeslat

pozvánku nejméně 30 dní před jejím konáním na adresu sídla nebo bydliště uvedenou v seznamu akcionářů (§ 184a odst. 2 věta druhá). V případě společnosti s akciemi na majitele se uveřejňuje oznámení o konání valné hromady v Obchodním věstníku a jiným vhodným způsobem, který určí stanovy. Lhůta je rovněž minimálně 30 dní před konáním valné hromady a uveřejnění oznámení je povinností představenstva. Zákon umožňuje u této formy akciové společnosti akcionáři, aby požádal společnost o zaslání tohoto oznámení na adresu, kterou uvede v žádosti. Společnost je povinna tak učinit, jestliže tento akcionář zřídí zástavní právo v její prospěch alespoň k jedné akci jako jistotu na úhradu nákladů s tím spojených.

Ačkoli úprava postupu pro svolávání valné hromady společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti se odlišuje, základní zásady a východiska jsou pro obě úpravy stejná. Z toho důvodu jsou také obecné závěry obsažené v judikatuře Nejvyššího soudu ČR víceméně použitelné pro oba typy společností. Proto bych rád na tomto místě uvedl některé konkrétní případy, kdy se Nejvyšší soud zabýval možností vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady v důsledku vad vzniklých při jejím svolávání.

V rozhodnutí ze dne 24.9.2001 sp. zn. 29 Odo 88/2001 se Nejvyšší soud zabýval vhodností způsobu uveřejnění oznámení o konání valné hromady. V zájmu ochrany akcionářů před diskriminací v důsledku nevhodného svolání valné hromady dospěl k závěru, že „pokud by důsledkem nevhodného způsobu uveřejnění oznámení o konání valné hromady bylo převážně to, že by z účasti na ní byli vyřazeni právě menšinová akcionáři, nelze učinit závěr o tom, že porušení ustanovení § 184 odst. 4 ObchZ nemělo závažné právní následky“²⁷ Soud sice vycházel ze zákona ve znění účinném do 30.11.2009 (do nabytí účinnosti novely obchodního zákoníku č. 420/2009 Sb.), tato zásada se však promítla i do úpravy účinné v současnosti (§ 184a). K posouzení toho, zdali došlo k nevhodnému uveřejnění pozvánky, je nutno postupovat v každém řešeném případě individuálně. Za určitých okolností může být totiž i uveřejnění v Obchodním věstníku považováno za nedostatečný způsob, přihládneme-li ke složení akcionářů konkrétní společnosti a k jejich možnostem (s ohledem na časovou a finanční zátěž) dostat se k tomuto periodiku. V případě, že by takové uveřejnění omezovalo v účasti na

²⁷ DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. díl.* Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 558

valné hromadě pouze určitou skupinu nebo vrstvu akcionářů, jednalo by se určitě o diskriminační jednání ze strany společnosti.

Jak bylo zmíněno výše, jednou z podstatných náležitostí pozvánky, resp. oznámení, je určení místa konání svolávané valné hromady. V praxi se však může stát, že společnost (svolavatelé) zašle řádnou pozvánku, která bude splňovat všechny náležitosti, včetně určení místa. Následně ale účelově změní místo konání tak, aby tím například zabránila účasti některých akcionářů (společníků). Změnou místa jednání valné hromady se zabýval také Nejvyšší soud ČR, který dospěl k závěru, že „změna místa konání valné hromady oproti místu uvedenému v pozvánce na valnou hromadu či v oznámení o jejím konání, zakládá pochybení, jež může založit neplatnost usnesení přijatých na takovém jednání valné hromady“²⁸. Nejvyšší soud ale také uvedl, že z různých příčin může nastat situace, kdy se společnost až po odeslání pozvánek nebo uveřejnění oznámení rozhodne, například z organizačních důvodů, změnit místo konání valné hromady. Za tohoto stavu bude muset soud zkoumat v každém konkrétním případě, zda taková změna místa neměla závažné právní následky, zejména zda společnost zajistila náhradní místo konání a informování akcionářů o jeho změně takovým způsobem, aby právě tato změna místa nemohla zabránit účasti některých akcionářů.

K problematice neplatnosti usnesení valné hromady v důsledku procedurálních vad je třeba uvést, že ačkoli bylo usnesení valné hromady napadeno žalobou na prohlášení neplatnosti a důvod neplatnosti je spatřován v jejím nezákonném svolání, může další řádně svolaná valná hromada znovu přijmout usnesení se stejným obsahem.²⁹

3.3.2 Vady usnášení valné hromady

Společnost s ručením omezeným

Obchodní zákoník definuje podmínky usnášeníschopnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným a pravidla jejího rozhodování v § 127. Zákonou

²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 984/2005, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 30/2008

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 1 Odon 60/97, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 64/1998

podmínkou toho, aby byla valná hromada schopna se usnášet, je účast společníků disponujících alespoň polovinou všech hlasů. Toto kritérium může být modifikováno ve společenské smlouvě avšak jen takovým způsobem, že společenská smlouva může stanovit pouze hranici vyšší. V tomto případě mluvíme o tzv. „jednostranném kogentním omezení“³⁰. Jak vyplývá z uvedeného, kritériem není počet společníků, ale počet hlasů, které mají společníci na valné hromadě. Toto ustanovení vychází z nerovného postavení společníků při hlasování, protože počet hlasů by měl v zásadě odrážet výši jejich majetkové účasti ve společnosti³¹. Tomu odpovídá i ustanovení § 127 odst. 2, podle kterého na každých 1.000 Kč vkladu společníka připadá jeden hlas. Společenská smlouva může určit jiný způsob výpočtů hlasů, přičemž zde neexistuje žádné omezení, takže může dojít i k nerovnému přidělení hlasů. Omezení, které by přicházelo v úvahu v případě jednostranného znevýhodnění některých společníků, je rozpor se zásadami poctivého obchodního styku (§ 265 ObchZ). Proto by podle názoru autorů odborné literatury i judikatury mělo být nerovnoměrné rozdělení hlasů něčím odůvodněno, třeba jiným než majetkovým přínosem společníka do společnosti.³²

Usnesení může být za určitých podmínek prohlášeno neplatným pro vady vzniklé při jeho přijímání, i když na řádně svolané a usnášeníschopné valné hromadě bude přijato většinou hlasů. I při dodržení stanovených postupů a pravidel pro rozhodování valné hromady je třeba, aby usnesení bylo přijímáno v souladu s právním řádem jako celkem a také se zásadami, na kterých stojí obchodní zákoník. Usnášení valné hromady se může dostat i do rozporu s dobrými mravy, a to dokonce i tehdy, když bude přijato většinou hlasů. Vrchní soud v Praze řešil případ, kdy většinový společník přehlasoval menšinového společníka při rozhodování o změně společenské smlouvy a upravil podíl na zisku ve svůj prospěch na úkor menšinového společníka. Z úpravy rozhodování valné hromady logicky vyplývá, že k přijetí usnesení je potřeba většina hlasů. Toto pravidlo nelze uplatnit zcela bezvýjimečně, protože by to mimo jiné mohlo

³⁰ ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. 653 s. ISBN 80-7179-391-4. s. 210

³¹ PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Obchodní právo : Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl. Praha : ASPI, a.s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-149-8. s. 411

³² ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 430

vést k výrazné diskriminaci menšinových společníků. Právě z tohoto důvodu potvrdil Vrchní soud v Praze neplatnost takto přijatého usnesení a odůvodnil ho tak, že je v rozporu s dobrými mravy, když většinový akcionář zneužije váhu svých hlasů a „menšinového společníka zbaví určitých práv, která mu byla garantována společenskou smlouvou, a naopak sám na úkor menšinového společníka získá větší práva“³³.

Akciová společnost

Pro usnášeníschopnost valné hromady akciové společnosti stanoví obchodní zákoník mírnější požadavky. Aby byla valná hromada schopna se usnášet, vyžaduje zákon přítomnost akcionářů, kteří mají akcie se jmenovitou hodnotou vyšší než 30% základního kapitálu společnosti (§ 185 odst. 1 ObchZ). Toto ustanovení je také možno považovat za jednostranně kogentní, protože, podobně jako u společnosti s ručením omezeným, umožňuje stanovám vyžadovat pro usnášeníschopnost valné hromady účast vyšší. Po novele obchodního zákoníku č. 420/2009 Sb., účinné od 1.12.2009 je dána společnosti možnost, aby ve svých stanovách umožnila akcionářům dálkovou účast na valné hromadě také s využitím elektronických prostředků. Tyto je nutno zvolit takovým způsobem, aby bylo možno ověřit totožnost akcionáře a také identifikovat akcie, se kterými je spojeno hlasovací právo (§ 184 odst. 2 ObchZ). „Nevytvoří-li společnost, jejíž stanovy umožňují distanční účast na valné hromadě, potřebné technické podmínky pro takovou účast, může to být v konkrétním případě důvodem k prohlášení usnesení valné hromady za neplatné. Tak tomu však nebude, pokud potřebné podmínky dostatečně nezajistí sám akcionář.“³⁴ Stanovy mohou také umožnit akcionáři, aby hlasoval na valné hromadě korespondenčně, tj. odevzdal své hlasy písemně ještě před konáním valné hromady. I v tomto případě musí být zajištěny podmínky pro ověření totožnosti oprávněné osoby a také pro určení akcií, na základě kterých jí náleží hlasovací právo na valné hromadě. Jestliže nebudou tyto podmínky zajištěny, nebude se k takto odevzdaným hlasům přihlížet (§ 184 odst. 2 ObchZ), což může za určitých podmínek také vést k úspěšné žalobě na vyslovení neplatnosti soudem (zejména

³³ DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. díl*. Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 591

³⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 646

nebude-li usnesení schváleno dostatečným počtem hlasů nebo nebude-li valná hromada bez těchto hlasů vůbec schopna usnášení). Problematika distančního hlasování akcionářů obsahuje množství nejasností a není zatím v literatuře ani v judikatuře velmi řešena vzhledem k tomu, že se jedná o úpravu poměrně novou. Zbývá jen čekat, jak se s možnými problémy a nejasnostmi vypořádá soudní praxe a zejména Nejvyšší soud prostřednictvím své sjednocovací činnosti v oblasti rozhodování soudů.

Kromě možnosti účastnit se valné hromady osobně, nebo na ní hlasovat distančně (s využitím elektronické komunikace nebo korespondenčně), dává obchodní zákoník v § 184 odst. 4 akcionáři právo nechat se na valné hromadě zastupovat na základě písemné plné moci. Z takto udělené plné moci musí vyplývat, zdali jí akcionář uděluje zmocnění svému zástupci pouze pro jednu konkrétní valnou hromadu nebo je zmocněnec oprávněn ho zastupovat na více valných hromadách, ovšem v takovém případě musí být časové období zastupování ohraničeno. Toto omezení zavedla novela obchodního zákoníku č. 420/2009 Sb., která tím vyloučila možnost udělit časově neomezenou plnou moc k zastupování akcionáře zmocněncem. Z hlediska vztahu k obecné úpravě plné moci, kterou řeší ustanovení § 31 občanského zákoníku, je zplnomocnění udělené dle § 184 odst. 4 ObchZ tzv. speciální plnou mocí. K takovému závěru došel při svém rozhodování Nejvyšší soud ČR, kdy uvedl, že „zastupování akcionáře na valné hromadě není plnou mocí k uskutečnění právního úkonu za zmocnitele ve smyslu ustanovení § 31 odst. 1 ObčZ, ale je speciální plnou mocí, opravňující zmocněnce k zastupování na valné hromadě konkrétní společnosti“³⁵. V tomto rozhodnutí soud také dovodil, že není možné, aby na valné hromadě za akcionáře jednali na základě plné moci dva zástupci najednou.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 215/2002

4. Nicotnost usnesení valné hromady

4.1 Vymezení pojmu a důvody nicotnosti

Zákon mluví v souvislosti s vadami usnesení pouze o neplatnosti. Na základě závěru, že usnesení valné hromady není právním úkonem, nelze na usnesení aplikovat klasické dělení neplatnosti právních úkonů na absolutní a relativní.^{36, 37} Někteří autoři se dokonce domnívají, že „ustanovení § 183 ve vztahu k ustanovení § 131 ObchZ nezakládá absolutní nebo relativní neplatnost usnesení valné hromady ve smyslu příslušných ustanovení občanského či obchodního zákoníku,, ale stanoví pouze lhůtu a podmínky jeho napadnutelnosti či nenapadnutelnosti nebo přezkoumatelnosti či nepřezkoumatelnosti.“³⁸ Úprava vyslovení neplatnosti usnesení soudem opravňuje k podání žaloby pouze úzce vymezený okruh osob, které navíc musí dodržet stanovené prekluzivní lhůty. V případě marného uplynutí těchto lhůt není možné požádat soud o prohlášení neplatnosti a neplatnost může vyslovit pouze rejstříkový soud v rámci rejstříkového řízení o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením do obchodního rejstříku (§ 131 odst. 8). Po uplynutí stanovených lhůt, případně po zápisu těchto skutečností rejstříkovým soudem pak neexistuje možnost, jak napadnout usnesení a jednou provždy bude na něj nahlíženo jako na platné, byť by objektivně trpělo vadami.

V praxi ale nastávají situace, kdy usnesení trpí tak závažnými vadami, že by bylo v rozporu s účelem obchodního zákoníku, ale také právního řádu jako celku, fakticky uznat trvalou platnost takto vadných usnesení. Z toho důvodu judikatura vytvořila zvláštní kategorii usnesení, která nemohou nikdy vyvolat právní účinky. Pro takto vadná usnesení se neuplatní klasický rámec omezení pro vyslovení jejich

³⁶ Např. podle článku RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce* [online]. 29.1.2009, 1/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-33542040-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady>.

³⁷ Více k výkladu neplatnosti právních úkonů viz. např. KNAPPOVÁ, Marta, et al. *Občanské právo hmotné : Díl první: Obecná část*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, a.s., 2005. 524 s. ISBN 80-7357-128-5. s. 163 a násled.

³⁸ DĚDIČ, Jan, et al. *Akciové společnosti*. 6., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. 920 s. ISBN 978-80-7179-587-2. s. 277

neplatnosti, který stanoví úprava obsažena v § 131, resp. § 183 obchodního zákoníku.³⁹ Teorie je nazývá nicotnými a jejich koncept se blíží absolutní neplatnosti právních úkonů podle občanského zákoníku. „Nicotná usnesení nevyvolávají právní účinky, i kdyby se jejich nicotnosti nikdo nedovolal, a bez toho, aby soud jejich nicotnost musel pravomocně vyslovit.“⁴⁰ Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 27.1.2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2006 dokonce judikoval, že „usnesení ve věcech, které do působnosti valné hromady nepatří (a která tudíž...nemají žádné právní účinky), postupu podle ustanovení § 183 ve spojení s § 131 ObchZ nepodléhají“. Podle tohoto rozhodnutí soud tedy nemusí (a ani by neměl) vůbec vyslovit neplatnost (resp. právní neúčinnost) usnesení v řízení o neplatnosti usnesení valné hromady vedeném podle § 131 ObchZ. Jak dále Nejvyšší soud uvádí v odůvodnění tohoto rozhodnutí, měl by se žalobce správně domáhat vyslovení nicotnosti takového usnesení obecnou určovací žalobou v dalším řízení podle § 80 písm. c) občanského soudního řádu. Z hlediska zásady hospodárnosti řízení, jak uzavírá Nejvyšší soud, může být v rámci řízení podle § 131, resp. § 183 ObchZ přezkoumávána i platnost usnesení, které nemá žádné právní účinky.⁴¹

Protože zákon výslovně v úpravě neplatnosti usnesení nezmiňuje nicotná, neboli právní účinky nezakládající usnesení, vzniká poněkud problematická situace, kdy je třeba typově definovat vady mající za následek právní neúčinnost přijatého rozhodnutí valné hromady.

³⁹ Důkazem toho je například právní věta rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.10.2007, sp. zn. 29 Odo 1138/2005, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 55/2008, ve které soud deklaroval, že „Závěr, že valná hromada přijala rozhodnutí, jež nenáleží do její působnosti a které proto nemá právní účinky, je možné učinit i v jiném soudním řízení než v řízení o určení neplatnosti rozhodnutí takové valné hromady nebo v rejstříkovém řízení.“

⁴⁰ ČECH, Petr. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce* [online]. 23.4.2009, 4/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-36806880-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady>>.

⁴¹ DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. díl*. Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 699

4.1.1 Překročení působnosti valné hromady

Asi nejčastějšími případy, ve kterých soud prohlásil napadené usnesení za právně neúčinné, jsou ty, kdy valná hromada při svém rozhodování překročí vymezené kompetence a rozhodne ve věcech, které do její působnosti zákon, případně společenská smlouva nebo stanovy, nesvěřují (nebo svěřit nemohou). Příkladem překročení působnosti valné hromady je situace, kdy stanovy v rozporu s kogentním ustanovením zákona svěřily do působnosti valné hromady záležitost, kterou jí svěřit nemohly. To řešil Nejvyšší soud a v odůvodnění svého rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 500/2000 uvedl, že „valná hromada akciové společnosti jako nejvyšší orgán této společnosti může rozhodovat o těch věcech akciové společnosti, které do její působnosti svěřuje zákon nebo stanovy“ a dále pak navázal, že „jestliže valná hromada rozhodla o věci, o které v rámci své působnosti rozhodovat nemůže, neboť do její působnosti takové rozhodování nepatří, nemá takové rozhodnutí žádné právní účinky“.⁴²

Dalším z případů překročení působnosti valné hromady je rozhodování o vzdání se práva na náhradu škody. K tomu soud uvedl, že „takové usnesení valné hromady je neúčinné bez ohledu na to, zda soud jeho neplatnost, popřípadě neúčinnost vysloví.“⁴³ Poměrně hojně jsou zastoupené případy, kdy soud rozhodl o neúčinnosti usnesení valné hromady, týkajícího se postavení likvidátora. „Valná hromada má ve vztahu k likvidátorovi (s výjimkou případů, kdy je likvidátor jmenován soudem) především personální kompetence.“⁴⁴ Často se však v praxi vyskytují usnesení, kterými valná hromada rozhoduje o likvidátorovi, aniž by byla k tomu jakkoli oprávněna. Taková usnesení jsou pak v důsledku překročení působnosti valné hromady nicotná. Za všechny bych uvedl usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.5.2000, sp. zn. 32 Cdo 524/2000; 32 Cdo 525/2000, ve kterém soud deklaroval, že „jestliže valná hromada rozhodla o jmenování likvidátora za situace, kdy o něm rozhodovat nemohla, nastala z právního hlediska stejná situace, jako by valná hromada rozhodla o odvolání likvidátora

⁴² Z tohoto závěru vycházel Nejvyšší soud ČR též např. v usnesení ze dne 17.4.2007 sp. zn. 29 Odo 757/2005

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2005 sp. zn. 29 Odo 540/2004

⁴⁴ ČERNÁ, Stanislava; JOSKOVÁ, Lucie. K postavení likvidátora. *Právní rádce* [online]. 26.5.2011, 5/2011, [cit. 2011-12-04]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-51924580-k-postaveni-likvidatora>>.

ustaveného soudem (což zákon nepřipouští) a jmenování likvidátora nového. Valná hromada totiž rozhodla o věci, jejíž rozhodnutí nepatří, podle výslovného ustanovení zákona, do její působnosti a takové rozhodnutí je rozhodnutím nicotným, které nemůže mít právní účinky ani pro vnitřní poměry společnosti, natož pak ve vztahu ke třetím osobám.“. K neúčinným rozhodnutím soud také zařazuje jmenování likvidátora dceřiné společnosti.

4.1.2 Zasahování do působnosti jiných orgánů společnosti

Jako překročení působnosti s následkem nicotnosti rozhodnutí by posuzoval Nejvyšší soud ČR, jak uvedl ve svém usnesení sp. zn. 29 Odo 149/2005, také situaci, kdy by valná hromada rozhodovala o záležitostech patřících do okruhu působnosti jiného orgánu společnosti, byť by působnost tohoto orgánu vyplývala z delegace kompetencí na základě předchozího rozhodnutí valné hromady např. ze společenské smlouvy nebo stanov.⁴⁵

Nicotným usnesením valné hromady v důsledku překročení působnosti je také rozhodnutí, které zasahuje do obchodního vedení společnosti, které zákon svěřuje do kompetence představenstva, resp. jednatelů. Takové jednání by bylo v rozporu s ustanovením § 194 odst. 4 ObchZ (resp. § 135 odst. 2 ObchZ u společnosti s ručením omezeným). „Do výkonu působnosti těchto orgánů, tedy do obchodního vedení a kontroly, akcionáři, respektive valná hromada, přímo zasahovat nemohou a mohou je zásadně ovlivňovat pouze prostřednictvím rozhodování o jejich personálním složení.“⁴⁶ Jednatelé, případně představenstvo, se často obracejí na valnou hromadu s tím, aby schválila určitý jejich záměr, který však spadá do kategorie obchodního vedení společnosti (např. v úmyslu zbavit se odpovědnosti za své konání). S tím však nelze souhlasit a takové „schválení“ jednání spadajícího do sféry obchodního vedení

⁴⁵ ČECH, Petr. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce* [online]. 23.4.2009, 4/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-36806880-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady>>.

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.6.2005 sp. zn. 29 Odo 442/2004

společnosti je nicotné.⁴⁷ „Aby valná hromada měla působnost pokyn udělit, musel by překračovat meze běžného podnikatelského rozhodování a směřovat spíše do oblasti strategického, koncepčního, resp. investičního řízení.⁴⁸ V souladu s výše uvedeným usnesením je třeba ale podotknout, že jednatele, resp. představenstvo nejsou zbaveni odpovědnosti za své jednání, vyplývající z jejich funkce ve společnosti, ani v případě naplňování valnou hromadou schváleného dlouhodobého koncepčního plánu.

Při pokusu o teoretické vymezení případů, kdy je rozhodnutí valné hromady právně neúčinné (tedy nicotné) by bylo možné využít závěrů z poslední judikatury Nejvyššího soudu ČR připouštějící, že usnesení je projevem vůle společnosti a z rozhodnutí odkazujících k analogické aplikaci ustanovení o náležitostech právních úkonů (blíže viz. podkapitola „Analogická aplikace norem upravujících právní úkony“). Na základě toho je možné dovodit, že pojmovými znaky usnesení jsou společnost (o jejíž usnesení se jedná), orgán projevující její vůli (s působností rozhodovat v dané záležitosti), založení nebo odmítnutí zamýšlených následků a projev vůle společníků. „Nedostatek jednoho z výše uvedených pojmových znaků vede k nicotnosti usnesení.“⁴⁹

4.2 Neplatnost (nicotnost) tvrzeného usnesení

Určité pochybnosti ohledně nicotnosti některých tvrzených usnesení vzbuzuje ustanovení § 131 odst. 2 ObchZ hovořící i o usneseních, která nebyla přijata valnou

⁴⁷ Často se jedná o pokus zbavit se případné trestní odpovědnosti, např. zbavit se odpovědnosti za porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. Za všechny uvádím jako příklad usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.1.2011, sp. zn. 5 Tdo 31/2011, kde Nejvyšší soud souhlasil s odvolacím soudem, že „statutární orgán je jediným orgánem obchodní společnosti oprávněným rozhodovat o záležitostech obchodního vedení. Tuto působnost nemůže efektivně přenést na jiný orgán, např. na valnou hromadu, aby alespoň částečně snížil riziko své odpovědnosti. Statutární orgán se nemůže zprostit odpovědnosti poukazem na to, že jednal v souladu s rozhodnutím valné hromady. I tam, kde valná hromada má ze zákona působnost schválit uzavření určité smlouvy, nepředstavuje schválení příkaz smlouvu uzavřít, ale pouze předpoklad jejího uzavření.“

⁴⁸ ČECH, Petr. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce* [online]. 23.4.2009, 4/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-36806880-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady>>.

⁴⁹ RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce* [online]. 29.1.2009, 1/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-33542040-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady>.

hromadou, protože o nich vůbec nehlasovala, jako o neplatných. V souladu s výše uvedenými závěry by bylo asi těžko představitelné, aby např. na usnesení, která „přijala valná hromada“ složená pouze z nespolečníků, bylo nahlíženo po uplynutí zákonných lhůt podle § 131 jako na platná. Například dle názoru Ivana Rady toto ustanovení vytváří dojem, že nicotná usnesení jsou podmnožinou, specifickým případem usnesení neplatných. Usnesení patřící do kategorie tvrzených usnesení proto, že o nich jednala jen „domnělá“ valná hromada, která byla složena pouze z nespolečníků, budou nicotnými, protože zde vůbec nemůžeme mluvit o orgánu společnosti způsobilém přijímat rozhodnutí. V případech, kdy se takové valné hromady účastní částečně i praví společníci se názory autorů rozcházejí. Podle jednoho názoru budou nicotnými též usnesení přijata valnou hromadou, na které byli účastni také praví společníci, avšak jejich účast nedosáhla kvóra stanoveného pro její usnášenischopnost (např. bude-li přítomno pouze 10% společníků).⁵⁰ Toto tvrzení vychází z argumentu, že valná hromada se za této situace vůbec nekonstituuje, neboť se jí neúčastní dostatečné množství společníků (resp. společníků disponujících s dostatečným procentuálním počtem hlasů) potřebných pro to, aby byla schopna se usnášet. Druhým názorem je, že nicotností budou stižena pouze usnesení, která „přijme“ valná hromada složená výhradně z nespolečníků. V případě i minimální účasti pravých společníků oprávněných účastnit se valné hromady dané společnosti, budou žalovatelná takto přijatá usnesení „pouze“ na neplatnost.⁵¹ Nicotnými usneseními jsou i taková, o kterých valná hromada vůbec nejednala, ačkoli se např. tvrzeného dne opravdu konala, byla usnášenischopná a splňovala i další náležitosti stanovené zákonem nebo společenskou smlouvou či stanovami. Taková usnesení nikdy neexistovala, proto „není možné z nich vycházet, když ve skutečnosti o žádná usnesení nejde“⁵².

⁵⁰ RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce* [online]. 29.1.2009, 1/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10078260-33542040-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady>.

⁵¹ ČECH, Petr. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce* [online]. 23.4.2009, 4/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-36806880-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady>>.

⁵² Ibidem

Druhý okruh tvrzených usnesení uvedených v § 131 odst. 2 tvoří případy, kdy se obsahově neshodují usnesení tvrzené a usnesení valnou hromadou skutečně přijaté. Aby nebylo takové usnesení zařazeno do kategorie těch, o kterých valná hromada vůbec nejednala, je nutná existence alespoň věcné souvislosti se skutečně přijatým usnesením (např. rozdíl je pouze ve výsledku obou usnesení, týkajících se stejné věci). Takové usnesení bude posuzováno jako usnesení neplatné a plně se na něj bude aplikovat postup a pravidla uvedená v § 131 ObchZ. V případě absence věcné souvislosti se skutečně přijatým usnesením bude takové rozhodnutí nicotné a bude možné se dovolat vyslovení nicotnosti v jakémkoli soudním řízení bez limitací daných ustanoveními v § 131.⁵³ V řízení o vyslovení neplatnosti usnesení, kterého obsah neodpovídá skutečně přijatému usnesení, musí soud vycházet nejen z označení a formulace napadaného usnesení, nýbrž musí také vycházet z faktického obsahu obou usnesení jako projevu vůle společnosti.⁵⁴

⁵³ RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce* [online]. 29.1.2009, 1/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-33542040-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady>.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005 sp. zn. 29 Odo 258/2005

5. Důvody pro nevyslovení neplatnosti

V praxi nastávají situace, ve kterých by vyslovení neplatnosti vadného usnesení nebylo v zájmu ochrany společnosti, společníků (akcionářů) společnosti, nebo práv třetích osob. Neplatnost usnesení valné hromady vyslovená soudem, která mimo jiné nastává ex tunc, by mohla být za určitých okolností zcela nepřiměřeným následkem, vážně zasahujícím do zájmů společnosti a do práv nabytých v dobré víře třetími osobami.⁵⁵ Proto zákon v ustanovení § 131 odst. 3 uvádí podmínky, při splnění kterých soud neplatnost napadaného usnesení nevysloví, protože takové rozhodnutí by mělo zřejmě závažnější následky, než když neplatnost vadného usnesení vyslovena nebude.

Prvním z důvodů, které obchodní zákoník uvádí v § 131 odst. 3 písm. a) je, že přijetí protiprávního usnesení mělo za následek jen nepodstatné porušení práv osob oprávněných podat návrh podle odst. 1 nebo i jiných osob, nebo takové porušení nemělo závažné právní následky. V případě společnosti s ručením omezeným zákon nspecifikuje, důsledky, které se mají považovat za nepodstatné porušení práv, ale v úpravě akciové společnosti zákon uvádí v § 183 odst. 2 demonstrativní výčet nepodstatných porušení práv osob uvedených ve smyslu ustanovení § 131 odst. 3 písm. a). Jedná se zejména o nedodržení povinnosti uvést v pozvánce, zda-li se svolává řádná, mimořádná nebo náhradní valná hromada, případně když v pozvánce na valnou hromadu, která má rozhodovat o zvýšení základního kapitálu, chybí důvody navrhovaného zvýšení jmenovité hodnoty nových akcií nebo nová jmenovitá hodnota dosavadních akcií.

Do ustanovení § 131 odst. 3 písm. b) zákonodárce promítnul ochranu práv třetích osob nabytých v dobré víře, jako jednu ze zásad, na kterých stojí obchodní zákoník. V souladu s touto zásadou „nelze dopustit, aby pro porušení povinností společnosti ve vztahu k jejím společníkům utrpěly závažnou újmu osoby stojící vně společnosti, které nemají žádnou zákonnou možnost jednání společnosti ovlivňovat“⁵⁶.

⁵⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Obchodní právo : Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl. Praha : ASPI, a.s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-149-8. s. 418

⁵⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 449

Důležitou podmínkou ochrany těchto práv je však jejich nabytí v dobré víře. Jak také uvedl Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 16.6.2010, sp. zn. 29 Cdo 3082/2009, ve kterém rozhodoval o porušení práv akcionáře, je „jediným omezením, kterým je (soud) vázán při rozhodování o tom, zda aplikovat ustanovení § 131 odst. 3 písm. b) ObchZ, nedostatek dobré víry na straně třetí osoby, jejímž právům má být poskytnuta ochrana při nabývání chráněného práva.“ V citovaném usnesení také uvedl, že poskytnutí ochrany těchto práv nemůže být omezeno časově nebo pouze na bezprostřední důsledky dotčeného usnesení.

Třetím důvodem nevyslovení neplatnosti vadného usnesení je situace, kdy již došlo k pravomocnému povolení zápisu fúze, převodu jmění, rozdělení nebo změny právní formy do obchodního rejstříku [§ 131 odst. 3 písm. c) ObchZ]. Toto ustanovení nevyžaduje existenci faktického zápisu v obchodním rejstříku, pouze existenci rozhodnutí o jeho povolení, které nabylo právní moci.⁵⁷ Proces přeměny společnosti je ekonomicky i právně složitou skutečností a jeho zrušení a navrácení v původní stav je mnohdy prakticky nemožné.⁵⁸

Soud také nevysloví neplatnost, jestliže se jí pro vady svolání domáhá osoba, která valnou hromadu svolávala nebo se na jejím svolání podílela (de facto vady způsobila). V souvislosti s vadami svolání není také možné prohlásit neplatným usnesení valné hromady, které se účastnili všichni společníci (zde je zřejmé, že vady pozvánky reálně neovlivnily možnost účasti byť jen jednoho společníka), nebo když nepřítomní společníci dodatečně projevíli souhlas s takovým usnesením [§ 131 odst. 3 písm. d)]. Toto ustanovení je do určité míry problematickým, protože na jeho základě je možno zbavit některé z osob oprávněných k podání návrhu na vyslovení neplatnosti, uvedených v § 131 odst. 1 této ochrany. Může nastat totiž situace, kdy jeden z více jednatelů svolá za jejich zády valnou hromadu, na které budou bez svého vědomí odvoláni. V případě plné účasti společníků se tito odvolání jednatelů nebudou moci

⁵⁷ DVORŮK, Tomáš. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2001, 5/2001, s. 19-35.

⁵⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C.H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 449

bránit, protože bude dán zákonný důvod pro nevyslovení neplatnosti takto přijatých usnesení.⁵⁹

Soud musí před aplikací ustanovení odůvodňujících nevyslovení neplatnosti z jednoho z výše uvedených důvodů uzavřít nejprve otázku, zda je předmětné usnesení protiprávní ve smyslu ustanovení § 131 odst. 1 případně odst. 2. Až v případě, že dospěje k názoru, že napadané usnesení je protiprávní, zkoumá následně existenci důvodů, které by mohly vést k nevyslovení tohoto vadného usnesení podle odstavce 3.

Nevyslovení neplatnosti usnesení soudem proto, že je zde existence jednoho z důvodů uvedených v § 131 odst. 3 ObchZ však nebrání tomu, aby se dotčené osoby domáhaly náhrady škody, případně přiměřeného zadostiučinění za porušení základních práv společníka podle ustanovení § 131 odst. 4⁶⁰(podrobněji o náhradě škody viz. kapitola „Právo na náhradu škody vzniklé v důsledku protiprávního usnesení“).

⁵⁹ DVORÁK, Tomáš. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2001, 5/2001, s. 19-35.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.3.2011 sp. zn. 29 Cdo 1044/2010

6. Řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady

6.1 Zahájení a povaha řízení

Ve vztahu k úpravě určovací žaloby podle § 80 písm. c) zák. č. 99/1963, občanského soudního řádu je ustanovení § 131 obchodního zákoníku zvláštním určovacím návrhem. Vyplývá tak mimo jiné z odůvodnění Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 11/2002.

Řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem je striktně řízením zahajovaným na návrh. „O neplatnosti usnesení valné hromady může soud rozhodnout pouze na návrh osoby k tomu oprávněné podle § 131 odst. 1; ani v případech, kdy by usnesení bylo v rozporu s právními předpisy, nemůže soud zahájit řízení o jeho neplatnosti bez návrhu.“⁶¹ „K řízení je příslušný krajský soud, v jehož obvodu má společnost sídlo, účastníky řízení jsou navrhovatel a společnost.“⁶² O tom, kdo je oprávněn jednat za společnost, je pojednáváno níže. Řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je řízením nesporným a je rozhodováním o statusových věcech společností⁶³. Výsledkem tohoto řízení nemůže být rozsudek pro uznání, protože již z povahy věci plyne, že sama společnost nemůže prohlásit neplatnost svého usnesení (kterým je mimo jiné sama až do prohlášení neplatnosti vázána).⁶⁴

Soud je povinen ze zákona spojit s řízením o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady každé další řízení týkající se neplatnosti téhož usnesení (§ 131 odst. 12)

Protože vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem je výrazným zásahem do záležitostí společností, společníků a dalších osob, kterých se může buď přímo, nebo nepřímo dotýkat, vymezuje obchodní zákoník striktní podmínky pro podání návrhu směřujícího k prohlášení usnesení valné hromady neplatným, kterých současné splnění je nezbytným předpokladem pro možnost podání návrhu.

⁶¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C.H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 446

⁶² POKORNÁ, Jarmila, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. I. díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 1115 s. ISBN 978-80-7357-491-8. s. 608

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.11.2008, sp. zn. 29 Cdo 333/2007

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 1079/2003

Prvním kritériem je, aby osoba, která návrh činí, byla k takovému podání oprávněna. Zákon taxativním výčtem uvedeným v § 131 odst. 1 určuje osoby, které jsou oprávněny domáhat se svým návrhem u soudu vyslovení neplatnosti. Okruh oprávněných osob je tedy stanoven vyčerpávajícím způsobem a není možné jej rozšiřovat.

Druhou podmínkou je dodržení lhůt pro podání návrhu, které zákon stanovuje ve druhém odstavci zmiňovaného paragrafu. Tato časová omezení mají povahu prekluzivních lhůt a jejich marné uplynutí vede navždy k zániku práva domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem.

6.2 Osoby oprávněné k podání návrhu

6.2.1 Vymezení okruhu oprávněných osob

Jak již bylo uvedeno výše, ustanovení obchodního zákoníku taxativním výčtem vymezuje okruh osob, kterým dává oprávnění podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti. Na základě ustanovení § 131 odst. 1 náleží právo domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společníkovi, jednateli, likvidátorovi, insolvenčnímu správci nebo členovi dozorčí rady. Okruh osob aktivně legitimovaných je tímto kogentním ustanovením uzavřen a není možné ho mimo tento rámec měnit nebo rozšiřovat. Z uvedeného tedy vyplývá, že osobám stojícím mimo společnost a ani společnosti samotné není umožněno postupem podle ustanovení § 131 usnesení valné hromady napadat. „Přitom jak akcionáři, tak členové představenstva a další oprávněné osoby mohou žalovat nejen každý sám, ale v tomtéž sporu může na straně navrhovatelů vystupovat i více osob (společenství účastníků), a to nejen tak, že návrh bude podávat např. několik akcionářů, ale i tak, že jej budou společně podávat např. akcionář a člen představenstva apod.“⁶⁵ Společnost nemá právo k podání návrhu podle § 131 také proto, že je v tomto řízení vždy pasivně legitimovanou a platí, že „společnost nemůže být účastníkem řízení na straně navrhovatele i na straně odpůrce

⁶⁵ DĚDIČ, Jan, et al. *Akciové společnosti*. 6., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. 920 s. ISBN 978-80-7179-587-2. s. 261

v tomtéž řízení“⁶⁶. Není přitom důležité, zdali má osoba podávající návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady oprávnění jednat za společnost, protože navrhovatelé podávají k soudu návrh na zahájení řízení dle § 183, resp. § 131 obchodního zákoníku vlastním jménem. Toto pojetí odpovídá také účelu úpravy možnosti vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem, kterým je, mimo jiné, ochrana práv společníků a dalších osob zde výslovně uvedených.

Jak již bylo zmíněno výše, zákon taxativním výčtem uvádí, že oprávnění k podání návrhu na vyslovení neplatnosti valné hromady jsou společník, jednatel, likvidátor, insolvenční správce nebo člen dozorčí rady. Tyto osoby nemusí dále nijakým zvláštním způsobem prokazovat svůj právní zájem na řízení o vyřešení otázky platnosti, resp. neplatnosti napadaného usnesení valné hromady. V případě, že návrh k soudu podala osoba oprávněná dle ustanovení § 131, postačí, že prokáže své postavení vyžadované zákonem. Právní zájem navrhovatele patřícího do stanoveného okruhu oprávněných osob je zákonem presumován již na základě jeho vztahu ke společnosti.

6.2.2 Vznik a trvání aktivní legitimace

Z časového hlediska je významnou otázkou stanovení doby vzniku a trvání oprávnění osob aktivně legitimovaných k podání návrhu podle § 131 obchodního zákoníku.

Nejjednodušší možností je případ, kdy osoba podávající návrh je v postavení osoby oprávněné po celou dobu, tj. od přijetí napadaného usnesení až do meritorního rozhodnutí soudu ve věci. V této situaci nevzniká žádný problém ohledně věcné legitimace navrhovatele, protože mu zákon po celou dobu výslovně přiznává právo být účastníkem řízení o vyslovení neplatnosti usnesení.

Dalším případem, který může nastat, je situace, kdy osoba podávající návrh na vyslovení neplatnosti usnesení patřila v době svého podání do okruhu oprávněných osob, avšak toto své postavení v době řízení po podání svého návrhu ztratila. Pokud navrhovatel patří do okruhu osob, kterým obchodní zákoník dává možnost napadat usnesení valné hromady, nemusí již následně dokazovat svůj právní zájem na rozhodnutí ve věci návrhu na vyslovení neplatnosti, protože ten je presumován zákonem

⁶⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přepracované vydání. Praha : ASPI-Wolters Kluwer, 2008. 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7. s. 238

a vyplývá přímo z postavení navrhovatele jakožto osoby oprávněné k podání návrhu. Jestli ale osoba po podání návrhu ztratí svoje postavení, přestane splňovat podmínku aktivní věcné legitimace vyžadovanou zákonem. Ztrátou postavení obecně pozbývá práva domáhat se vyslovení neplatnosti soudem, neboť zákon nepřipouští zasahovat do věcí společnosti osobám, které nemají vyžadované postavení. Trváním aktivní věcné legitimace akcionáře se zabýval Nejvyšší soud ČR v řízení vedeném pod sp. zn. 29 Cdo 1300/2000 a publikován ve sbírce pod číslem R 72/2001. Ve svém rozhodnutí uvedl: „jestliže akcionář v průběhu řízení o jeho zmocnění ke svolání valné hromady přestane splňovat podmínku stanovenou v § 181 odst. 1 ObchZ, ztrácí aktivní legitimaci v tomto sporu.“ Podle názoru Jana Dědiče a Jana Lasáka lze uvedený závěr použít přiměřeně též na aktivní legitimaci k napadení usnesení valné hromady.⁶⁷ Z tohoto obecného pravidla ovšem existuje výjimka, a sice jestli posuzované rozhodnutí může mít dopad na poměry navrhovatele vyplývající z jeho vztahu ke společnosti, i poté, co ztratil postavení zakládající aktivní legitimaci dle § 131 obch.zák., musí soud pro každý případ individuálně zkoumat, trvá-li právní zájem navrhovatele na rozhodnutí ve věci. Takový závěr uvedl Nejvyšší soud ČR v odůvodnění rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 11/2002, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem R 55/2003, ze kterého pak vychází i ve svém dalším rozhodování (např. ve svém rozsudku ve věcech sp.zn.: 29 Odo 882/2002, sp.zn.: 29 Cdo 2154/2007 a dalších). Soud také dodává, že pro valnou hromadu by nebylo jednodušší řešení, než navrhovatele v průběhu řízení odvolat a tím ho zbavit oprávnění domáhat se neplatnosti jejího usnesení. Nejvyšší soud rovněž připomněl, že pro rozhodnutí soudu je dle § 154 odst. 1 občanského soudního řádu rozhodující stav v době jeho vyhlášení.

Uvedené závěry potvrdil Nejvyšší soud také v rozhodnutí ve věci sp. zn.: 29 Cdo 2154/2007, ve kterém navíc zdůraznil existenci rozdílu mezi právním zájmem na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady na základě § 183 a § 131 obchodního zákoníku a naléhavým právním zájmem nutným pro prokázání aktivní věcné legitimace podle § 80 písm. c) občanského soudního řádu. Soud vycházel ze svých předchozích závěrů, že ustanovení obsažené v § 183, resp. § 131 ObchZ je ve vztahu k ustanovení § 80 písm. c) OSŘ ve vztahu speciality (jak také uvádí Nejvyšší soud v již zmiňovaném

⁶⁷ DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. díl.* Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 515

rozhodnutí R 55/2003). V návaznosti na to soud deklaroval, že postup pro určení naléhavého právního zájmu navrhovatele dle občanského soudního řádu nemá v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady místa. Kritériem pro určení právního zájmu podle obchodního zákoníku je pouze možnost dopadu napadaného usnesení na poměry navrhovatele založené vztahem ke společnosti. V případě, že právní zájem zjišťovaný na základě tohoto kritéria neexistuje, pozbývá navrhovatel v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady věcnou legitimaci ztrátou svého postavení, od kterého bylo jeho oprávnění odvozováno dle ustanovení § 131 případně § 183 obchodního zákoníku. V případě, že navrhovatel ztratí věcnou legitimaci v době probíhajícího řízení a neprokáže svůj právní zájem na rozhodnutí ve věci v souladu s výše zmiňovanými závěry, nevede tato situace k zastavení řízení, nýbrž k zamítnutí návrhu.⁶⁸

Třetí uvažovanou možností je případ, kdy se osoba dostane do okruhu oprávněných osob až v době po přijetí usnesení, které má být předmětem řízení. Dle odborné literatury „nelze takové osobě upřít obecně možnost podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, neboť i tato osoba může být usnesením valné hromady přímo dotčena na svých právech.“⁶⁹

V souvislosti s oprávněním domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem považuji za vhodné na tomto místě zmínit ještě možnost, kdy valná hromada schválí (ač řádným a zákonným postupem) usnesení, kterým změní společenskou smlouvu nebo stanovy tak, že se jejich obsah dostane do rozporu s kogentním ustanovením zákona. V takovém případě ale „nejde o rozhodování o platnosti či neplatnosti usnesení valné hromady, ale o rozhodování o platnosti či neplatnosti části společenské smlouvy či stanov, tedy o běžnou určovací žalobu podle ustanovení § 80 písm. c) občanského soudního řádu“⁷⁰ Pro tyto situace postačí, aby navrhovatel prokázal svůj naléhavý právní zájem na vyřešení této otázky soudem.

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.9.2008, sp.zn. 29 Cdo 3224/2008

⁶⁹ DĚDIČ, Jan, et al. *Akciové společnosti*. 6., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. 920 s. ISBN 978-80-7179-587-2. s. 264

⁷⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 448

6.3 Lhůty pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti

Plynutím času vznikají také další právní vztahy, odvíjející se ať už přímo nebo nepřímo od usnesení přijatého valnou hromadou. Čím delší doba od přijatého usnesení uplyne, tím výraznější dopad na tyto vztahy by mělo prohlášení usnesení valné hromady neplatným. Vzhledem k tomu, že jednou ze základních zásad právního řádu je ochrana práv nabytých v dobré víře a zájem na zachování jistoty v právních vztazích, zavádí zákonodárce striktní lhůty, které je nutno pro podání návrhu na vyslovení jeho neplatnosti dodržet.

V ustanovení § 131 odst. 1 časově limituje možnost podání žaloby na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady lhůtou tři měsíce ode dne jejího konání, v případě, že rozhodnutí nebylo přijato na řádně svolané valné hromadě, dává zákon možnost uplatňovat právo na vyslovení neplatnosti tři měsíce ode dne, kdy se osoba podávající návrh mohla dovědět o jejím konání. Toto právo je však omezeno objektivní lhůtou v trvání jednoho roku od konání valné hromady, k zachování právní jistoty v již vzniklých právních vztazích. Po uplynutí stanovené lhůty totiž převažuje zájem zákonodárce na zachování právních vztahů a práv nabytých v dobré víře, vzniklých i na základě vadného usnesení nad individuálními zájmy osob oprávněných k podání návrhu a také nad striktním dodržováním zákonnosti přijatého usnesení. Z tohoto důvodu úprava postupu pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady omezuje možnost podat návrh také lhůtou objektivní, a to v trvání jednoho roku od konání valné hromady.

6.3.1 Běh lhůty pro rozhodnutí nepřijatá na valné hromadě

V praxi se ale mohou vyskytnout i případy, kdy rozhodnutí nebude přijato na valné hromadě, protože k jejímu svolání vůbec nedochází, například rozhodnutí přijaté jediným společníkem nebo jiným orgánem v rámci zmocnění k výkonu působnosti valné hromady (nuceným správcem, představenstvem atd.). Úprava obsažená v § 131 obchodního zákoníku tuto situaci jednoznačně neřeší, ale Nejvyšší soud ČR dospěl ve svém výkladu obsaženém v odůvodnění usnesení sp. zn. 29 Cdo 333/2007 ze dne 26.11.2008 k tomu, že právní režim běhu lhůty k napadení rozhodnutí, které nebylo přijato valnou hromadou se řídí pravidly pro rozhodnutí valné hromady, která nebyla (řádne) svolána. Pro určení počátku běhu lhůty pro podání návrhu je v tomto případě určující den, kdy se oprávněná osoba mohla objektivně o takovém rozhodnutí dozvědět.

V případě, že bylo usnesení valné hromady přijato po dodatečném souhlasu společníků, kteří nebyli přítomni na valné hromadě (postupem podle § 127 odst.7 ObchZ), mohou oprávněné osoby podat návrh do tří měsíců ode dne, kdy jim společnost oznámí přijetí takového usnesení. I zde je však omezení v podobě jednoleté objektivní lhůty. „Po uplynutí jednoho roku od přijetí usnesení valné hromady se již společníci nemohou domáhat soudního prohlášení jeho neplatnosti, ani když jim společnost tuto skutečnost nesdělila.“⁷¹

Jak je zřejmé z ustanovení zákona a jak se ostatně shoduje judikatura⁷² i odborná literatura⁷³, jedná se o lhůty hmotněprávní, čili prekluzivní. Z toho vyplývá, že právo požádat soud o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady jejich marným uplynutím navždy zaniká. Po uplynutí lhůt uvedených v odst. 1 a odst. 2 je možné přezkoumávat platnost usnesení valné hromady jen v rámci řízení o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady rejstříkovým soudem (§ 131 odst. 8 ObchZ). „Jakmile však již byla taková skutečnost do obchodního rejstříku pravomocně zapsána, nelze postupovat podle § 200a odst. 2 OSŘ a provedený zápis přezkoumávat jinak, než na základě rozhodnutí o žalobě podle § 131 a § 183 ObchZ.“⁷⁴ Z hmotněprávní povahy lhůty stanovené pro podání žaloby lze dovodit, že pro její dodržení je nezbytné, aby žaloba byla nejpozději v poslední den lhůty soudu doručena.⁷⁵ Zmeškání této lhůty nelze prominout způsobem, jakým je to obecně možné u procesních lhůt. K uvedenému lze ještě doplnit, že jelikož obchodní zákoník zvlášť neupravuje způsob počítání času, užije se v souladu s ustanovením § 1 odst. 2 ObchZ obecná úprava obsažená v § 122

⁷¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C.H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

⁷² např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 1 Odon 101/97, Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 32 Cdo 2516/2000

⁷³ Viz. např. PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Obchodní právo : Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl. Praha : ASPI, a.s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-149-8. s. 418; ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurs obchodního práva : Právníkové osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C.H. Beck, 2005. 653 s. ISBN 80-7179-391-4. s. 213

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 1 Odon 101/97 publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 5/2000

⁷⁵ jak také vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.5.2000, sp.zn. 32 Cdo 4/2000, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 23/2001

občanského zákoníku. Pro úplnost je vhodné dodat, že včasnému doručení žaloby nebrání ani fakt, že žaloba byla soudu doručena po úředních hodinách např. prostřednictvím telefaxu.⁷⁶

Obdobné omezení zavádí zákon také v ustanovení odst. 2, v případě tzv. „tvrzeného“ usnesení, které buď nebylo vůbec přijato, protože o něm valná hromada nehlasovala nebo se jeho tvrzený obsah neshoduje se skutečně přijatým usnesením. Zde je subjektivní lhůta stanovena v trvání tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o tvrzeném usnesení dozvěděl a objektivní lhůta je určena v délce jeden rok ode dne skutečného nebo tvrzeného konání valné hromady. Tyto lhůty jsou, stejně jako ty uvedeny v odstavci 1, prekluzivní a jejich uplynutím právo zaniká.

6.3.2 Konvalidace usnesení v důsledku uplynutí lhůt

Významnou problematikou vyplývající ze závěru, že po uplynutí lhůt je navždy zapovězena možnost domoci se neplatnosti vadného usnesení, je otázka, zda dochází automaticky ke zhojení vad daného usnesení. Vycházejí z toho, že neplatnost usnesení valné hromady se svou povahou přibližuje relativní neplatnosti právního úkonu, je nutno považovat i vadné usnesení valné hromady za platné do doby, dokud soud nevysloví jeho neplatnost. Za tohoto předpokladu je možné vycházet z názoru, že i když se pojem konvalidace v teorii užívá jen ve spojení s relativní neplatností právního úkonu, „dochází k ní i v tomto případě, neboť nemožnost dovolat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady není ničím jiným.“⁷⁷ Po uplynutí lhůt, případně po zápise skutečností založených, byť vadným, usnesením valné hromady do obchodního rejstříku rejstříkovým soudem, již není možné, v souladu s ustanovením § 131 odst. 8 obchodního zákoníku, aby soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady v jakémkoli dalším řízení. „Na usnesení je navždy nutné nahlížet jako na platné; jeho vady jako by se zhojily.“⁷⁸ Ke stejnému závěru dospěl i Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí

⁷⁶ z odůvodnění usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 14 Cmo 291/2003

⁷⁷ RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce* [online]. 29.1.2009, 1/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-33542040-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady>.

⁷⁸ ČECH, Petr. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce* [online]. 23.4.2009, 4/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-36806880-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady>>.

publikovaném pod číslem R 5/2000 kde konstatoval, že „ustanovení § 131 (a § 183) ObchZ je třeba vykládat tak, že po marném uplynutí lhůty v něm uvedené již nelze přezkoumávat platnost usnesení valné hromady a usnesení je proto nutno považovat za platné“.

6.4 Pasivní legitimace

Pasivně legitimovanou v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je „vždy pouze ta společnost, jejíž valná hromada přijala sporné usnesení“⁷⁹. V řízení za společnost podle ustanovení § 131 odst. 6 ObchZ v zásadě jedná její jednatelé. Není však výjimečné, že právě jednatelé požádají soud, aby vyslovil neplatnost usnesení, například v případě, že byli daným usnesením odvoláni z funkce. V takové situaci zastupuje společnost určený člen, nebo členové dozorčí rady. Zákon ovšem neupravuje, kdo a jakým způsobem určuje onoho člena. Proto lze vycházet z názoru publikovaného v odborné literatuře, že pokud nestanoví „způsob jeho výběru společenská smlouva, zakladatelská listina či stanovy, bude o tom muset rozhodnout sama dozorčí rada, popřípadě společníci“⁸⁰. Pokud společnost nemá zřízenou dozorčí radu, nebo jsou-li účastníky řízení jak jednatelé, tak členové dozorčí rady, určí zástupce společnosti valná hromada do tří měsíců od doručení návrhu na zahájení řízení společnosti. V případě, že valná hromada v dané lhůtě takto neučiní, bude za společnost jednat soudem určený opatrovník.

6.5 Vyslovení neplatnosti v rámci rejstříkového řízení

Z důvodu zachování právní jistoty zákonodárce mimo omezení okruhu osob oprávněných podat návrh na zahájení řízení o vyslovení neplatnosti vadného usnesení a stanovení hmotněprávních prekluzivních lhůt, které není možné prodloužit ani prominout, uzavírá v ustanovení § 131 odst. 8 obchodního zákoníku striktně také okruh řízení, v rámci kterých může soud vyslovit neplatnost vadného usnesení.

⁷⁹ DVORÁK, Tomáš. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2001, 5/2001, s. 19-35. s. 24

⁸⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 450

V případě, že nebyla soudem vyslovena neplatnost usnesení valné hromady podle odstavců 1 nebo 2 z důvodu zmeškání lhůty pro podání návrhu k soudu nebo z důvodu neúspěšnosti podané žaloby, je obecně možné přezkoumávat platnost takového usnesení jen v rámci rejstříkového řízení o povolení zápisu skutečnosti založené dotčeným usnesením do obchodního rejstříku. Jak vyplývá ze samotného znění odst. 8 věty první a jak také vyplývá ze závěrů rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 1 Odo 101/97 publikovaném pod číslem R 5/2000, náleží rejstříkovému soudu oprávnění zkoumat platnost dotčeného usnesení i po uplynutí lhůty stanovené v § 131 odst. 1, případně v odst. 2. K přezkumu je oprávněn rejstříkový soud, který vede řízení o zápisu do obchodního rejstříku. Při zkoumání platnosti předmětného usnesení postupuje podle ustanovení § 131 obchodního zákoníku, přičemž je vázán také jeho třetím odstavcem, který stanoví, kdy soud neplatnost nevysloví.⁸¹

Ustanovení odst. 8 věty první je poněkud rozporné z toho důvodu, že rejstříkovému soudu dává oprávnění přezkoumávat platnost usnesení i v případě neúspěšné žaloby dle odst. 1 nebo odst. 2, ačkoli § 131 odst. 7 říká, že výrok pravomocného rozhodnutí soudu podle odstavců 1, 2 nebo 3 je závazný pro každého. „Rejstříkovému soudu je tak dáno oprávnění věc znovu přezkoumat a zápis odmítnout, pokud by dospěl k názoru, že usnesení je neplatné.“⁸²

Poslední věta § 131 odst. 8 vylučuje omezení okruhu řízení, ve kterých lze přezkoumávat usnesení v případech, kdy se přijetím usnesení o změně společenské smlouvy nebo stanov dostalo jejich znění do rozporu s kogentním ustanovením zákona. Podle literatury předmětem přezkoumávání zde však nebude platnost přijatého usnesení, nýbrž důsledky vyplývající z jeho přijetí, čili nezákonnost (části) společenské smlouvy nebo stanov. „K takovému přezkoumání pak může dojít jak v rámci jiného řízení při zkoumání předběžné otázky, tak v určovací žalobě podle § 80 OSŘ za podmínek v tomto ustanovení určených.“⁸³ Vzhledem k tomu, že zákon zde přesněji neurčuje postup, jakým napadat vzniklý rozpor společenské smlouvy resp. stanov, přiklání se

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2005, sp. zn. 29 Odo 445/2004

⁸² POKORNÁ, Jarmila, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. I. díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 1115 s. ISBN 978-80-7357-491-8. s. 609

⁸³ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 451

část literatury i k názoru, že lze pro odstranění vzniklého stavu užít ustanovení § 131 bez ohledu na uplynutí lhůt.⁸⁴

Úprava obsažená v § 131 odst. 9 umožňuje rejstříkovému soudu vyslovit neplatnost usnesení valné hromady také v rámci řízení k dosažení shody mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem postupem podle § 200b občanského soudního řádu. Možnost vyslovení neplatnosti rejstříkovým soudem zákon však podmiňuje splněním tří kumulativně daných podmínek, kterými jsou 1. existence veřejného zájmu na takovém řízení, 2. ochrana práv třetích osob – dle platné úpravy nemohou být podstatně dotčena, 3. zahájení řízení ve lhůtě tří let ode dne zápisu skutečnosti vzniklé z usnesení do obchodního rejstříku. Na základě ustanovení § 200b odst. 1 OSŘ je možné, aby soud zahájil toto řízení i bez návrhu (ex officio). Dále platí, že „řízení podle § 200b odst. 1 OSŘ rejstříkový soud zahájí vždy, jestliže soud rozhodne k návrhu podle § 131 odst. 1 o neplatnosti usnesení valné hromady“⁸⁵. Podmínku zachování ochrany práv třetích osob nabytých v dobré víře v tomto případě zkoumá již soud rozhodující v řízení o vyslovení neplatnosti.

6.6 Ochrana oprávněných osob v případě zpětvzetí návrhu

Soud řízení o návrhu podaném podle odstavců 1 a 2 nezastaví z důvodu zpětvzetí návrhu nebo pro jinou překážku, která je odstranitelná vstupem dalšího navrhovatele do řízení a jeho dalším jednáním za podmínky, že zde existuje zvláštní zájem společníků, kteří návrh nepodali, hodný právní ochrany (§ 131 odst. 10).

Účelem tohoto ustanovení je zamezit podávání šikanujících návrhů, které využívaly osoby oprávněné k podání návrhu zejména pro získání majetkového prospěchu na úkor společnosti. „V praxi totiž nejsou řídké případy, kdy společníci anebo orgány či členové orgánů společnosti podají návrh...aby jim zaplatila za jeho stažení (zpětvzetí), anebo ve snaze pomstít se ostatním společníkům“⁸⁶ V mnoha

⁸⁴ ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. 653 s. ISBN 80-7179-391-4. s. 215

⁸⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 452

⁸⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 452

případech je pro společnost jednodušší vyplatit takovému navrhovateli požadovanou finanční částku, než vést dlouhotrvající spor a setrvávat v právní nejistotě ohledně přijatých usnesení. Proto, pokud soud „posoudí podle konkrétních okolností případu význam napadeného usnesení a možný výsledek řízení“⁸⁷ a dojde k názoru, že je nutno chránit zájmy společníků, řízení nezastaví, ale vydá usnesení, které následně vyvěsí na úřední desce soudu. V tomto usnesení uvede, jaké věci se řízení týká, jak lze odstranit vzniklou překážku a důvod jejího vzniku a také poučení o zastavení řízení v případě, že ve lhůtě tří měsíců od vyvěšení nepřistoupí k řízení další navrhovatel a neodstraní uvedenou překážku (§ 131 odst. 10). Toto usnesení se doručuje i všem osobám, které zákon v odstavci 1 opravňuje k podání návrhu (§ 131 odst. 11). U akciové společnosti se v tomto případě uplatní odchylná úprava obsažená v ustanovení § 183 odst. 3 ObchZ. Soud totiž nedoručuje usnesení podle § 131 odst. 10 všem oprávněným osobám postupem podle § 131 odst. 11 ObchZ, nýbrž na náklady navrhovatele uveřejní jeho zkrácené znění stejným způsobem, jakým se podle zákona a stanov svolává valná hromada. Uvedené řešení je logické s přihlédnutím k často složité struktuře akcionářů společnosti a problematickému individuálnímu doručování.

Tento postup se neuplatní v případě, že se v důsledku přijetí usnesení, kterým se mění společenská smlouva nebo stanovy dostal jejich obsah do rozporu s kogentním ustanovením zákona. „Zde tento postup nemá logicky smysl, neboť zpětvzetí jediného návrhu nevylučuje, aby jiná oprávněná osoba návrh podala, neboť tu není žádná lhůta k podání návrhu.“⁸⁸

Těžko říci, do jaké míry chrání toto zákonné ustanovení společnosti před podáváním „účelových“ žalob. Dle některých názorů je jedinou cestou, jak čelit šikaně ze strany jak společníků, tak i dalších oprávněných osob, „odhodlání společností postavit se těmto metodám na odpor, a především rychlé rozhodnutí soudu.“⁸⁹

⁸⁷ POKORNÁ, Jarmila, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. I. díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 1115 s. ISBN 978-80-7357-491-8. s. 610

⁸⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přepracované vydání. Praha : ASPI-Wolters Kluwer, 2008. 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7. s. 242

⁸⁹ DVOŘÁK, Tomáš. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2001, 5/2001, s. 19-35.

7. Právo na náhradu škody a nemajetkové újmy vzniklé v důsledku protiprávního usnesení

7.1 Osoby oprávněné požadovat náhradu škody a nemajetkové újmy

Následkem vadného rozhodnutí valné hromady může být vznik škody. Právo na její náhradu upravuje § 131 odst. 4 obchodního zákoníku. Podle tohoto ustanovení mají právo na náhradu škody vůči společnosti všechny osoby, kterým tato škoda vznikla v důsledku usnesení vadného pro rozpor s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. Z hlediska časového omezení neobsahuje ustanovení § 131 pro uplatnění tohoto práva žádnou speciální lhůtu, proto bude možnost úspěšně se domáhat náhrady škody limitována pouze jeho promlčením.

Zákon dále v tomto ustanovení vyčleňuje z obecně definovaného okruhu osob ještě zvláštní skupinu tvořenou společníky, kteří mají kromě práva na náhradu škody také právo požadovat od společnosti přiměřené zadostiučinění za porušení základních práv společníka. Zákon však neposkytuje vodítko pro určení, která práva patří k základním právům společníka, proto bude nutno vyčkat, jak se s tímto problémem vypořádá soudní praxe. Při stanovení výše a způsobu zadostiučinění (ustanovení § 131 odst. 4 umožňuje, aby bylo poskytnuto i v penězích) bude soud zřejmě vycházet z intenzity a závažnosti zásahu do práv společníka.⁹⁰

7.2 Podmínky řízení podle § 131 odst. 4

7.2.1 Lhůta pro podání žaloby

Uplatnění práva společníka požadovat zadostiučinění je omezeno lhůtou stanovenou pro podání návrhu na neplatnost usnesení (§ 131 odst. 4 poslední věta). Výjimkou z tohoto časového limitu je pouze případ, kdy soud nevysloví neplatnost z důvodů uvedených v § 131 odst. 3, ačkoli jinak byly splněny podmínky pro vyslovení neplatnosti dle § 131 odst. 1 nebo odst. 2. Zde je dána lhůta tři měsíce ode dne nabytí právní moci takového rozhodnutí.

⁹⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 449

Poněkud problematickou se dle odborné literatury jeví časové ohraničení lhůty, kdy bude možno úspěšně se domoci náhrady škody, aniž by toto právo bylo promlčeno. V souladu s dlouhodobou judikaturou Nejvyššího soudu ČR, která striktně zastává názor, že usnesení valné hromady není právním úkonem (podrobněji viz. kapitola „Právní povaha usnesení valné hromady“) se neuplatní ustanovení § 268 ObchZ, které se vztahuje k neplatnosti právního úkonu. Promlčení náhrady škody, která vznikla v důsledku protiprávního usnesení valné hromady, se proto bude řídit obecnou úpravou promlčecí doby pro náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, obsažené v ustanovení § 398 ObchZ.⁹¹ Počátek běhu subjektivní lhůty se dle tohoto ustanovení váže ke dni, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě. Promlčecí doba pro náhradu takto vzniklé škody je omezená i lhůtou objektivní, která končí uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti (§ 398 ObchZ).

7.2.2 Protiprávnost usnesení

Vznik práva domáhat se náhrady škody nebo přiměřeného zadostiučinění je však podmíněn tím, že soud v rozhodnutí v řízení o vyslovení neplatnosti dotčeného usnesení valné hromady vysloví závěr, že napadané usnesení je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami podle ustanovení § 131. Není rozhodné, zda výsledkem takového řízení bude soudní prohlášení neplatnosti anebo soud jeho neplatnost v souladu s podmínkami uvedenými v § 131 odst. 3 nevysloví. V případě, že nebude splněna alespoň jedna z těchto podmínek, není možné žalovat o náhradu škody ani o přiměřené zadostiučinění, protože „neplatnost usnesení nelze řešit jako předběžnou otázku, a to ani v rámci návrhu na přiměřené zadostiučinění“⁹². Ostatně, tento závěr vyplývá výslovně i z ustanovení § 131 odst. 8 ObchZ. V odborné literatuře se však objevuje i názor, že navázání možnosti domáhat se náhrady škody na prohlášení neplatnosti, u postupu podle § 131 odst. 3 protiprávnosti usnesení valné hromady soudem, směřuje proti smyslu

⁹¹ DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. K promlčení práva na náhradu škody z důvodu neplatného právního úkonu. *Bulletin Advokacie*. 2008, 9/2008, s. 25-30.

⁹² DĚDIČ, Jan, et al. *Akciové společnosti*. 6., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. 920 s. ISBN 978-80-7179-587-2. s. 301

zákona, zejména z důvodu striktních omezení platných pro možnosti podat návrh na vyslovení neplatnosti (např. škoda vzniklá v důsledku protiprávního usnesení může totiž vyjít najevo až po uplynutí lhůt stanovených pro podání návrhu podle § 131). Z toho důvodu existuje názor, že i v případech, kdy nebyl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady vůbec podán nebo byl neúspěšný, „lze se náhrady škody domáhat v samostatném řízení, přitom je navrhovatel omezen pouze zákonnou promlčecí lhůtou.“⁹³

Za zajímavý, z hlediska důsledků pro vyloučení možnosti řešit neplatnost usnesení valné hromady jako předběžnou otázku, považuji na tomto místě zmínit Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.3.2011 sp. zn. III. ÚS 2671/09. Toto rozhodnutí ve sporu ohledně přeměny společnosti se dotýká také omezení okruhu řízení, ve kterých je možné přezkoumávat neplatnost usnesení valné hromady (§ 131 odst. 8) a úpravy možnosti domáhat se náhrady škody podle § 131 odst. 4, v návaznosti na rozhodnutí soudu nevyslovit neplatnost usnesení z důvodů uvedených v § 131 odst. 3 ObchZ. V odůvodnění tohoto rozhodnutí soud totiž uvádí: „je evidentní, že otázka platnosti, resp. neplatnosti usnesení valné hromady je otázkou, již jako předběžnou soud v pokračujících řízeních o těchto ‚nových‘ nárocích (myšleno nárok na náhradu škody) nevyhnutelně musí posuzovat“⁹⁴. Na toto rozhodnutí navázal záhy také Nejvyšší soud ČR, který deklaroval, že „tento závěr Ústavního soudu se uplatní i v projednávané věci a uplatní se i tehdy, bude-li řízení o náhradu škody, o dorovnání, nebo o přiměřené zadostiučinění probíhat samostatně“⁹⁵. V obou výše zmíněných rozhodnutích deklarují soudy posuzování platnosti usnesení valné hromady v rámci předběžné otázky v řízení o náhradě škody jako samozřejmost.

7.2.3 Zahájení a vedení řízení o náhradě škody

Osoba, která podala k soudu návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a zároveň chce uplatnit své právo na náhradu škody, případně přiměřené zadostiučinění za porušení základních práv společníka, by měla toto právo uplatnit již

⁹³ DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přepracované vydání. Praha : ASPI-Wolters Kluwer, 2008. 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7. s. 242

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.3.2011 sp. zn. III.ÚS 2671/09

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2011 sp. zn. 29 Cdo 1048/2008

v návrhu na vyslovení neplatnosti formou eventuálního petitu. Není to však podmínkou a právo podle § 131 odst. 4 může uplatnit také, podobně jako osoba, která nebyla účastníkem řízení o vyslovení neplatnosti, samostatnou žalobou.⁹⁶ Pro uplatnění práva podle § 131 odst. 4 není nutné, aby osoba domáhající se náhrady škody nebo přiměřeného zadostiučinění byla také účastníkem řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

Jestli existuje již probíhající řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady má soud na základě ustanovení § 113a občanského soudního řádu uloženou zákonnou povinnost spojit řízení o vyslovení neplatnosti usnesení a řízení o náhradě škody do společného řízení. „Není podmínkou, aby okruh účastníků spojeného řízení byl totožný s okruhem účastníků řízení o určení neplatnosti usnesení valné hromady obchodní společnosti nebo členské schůze družstva.“⁹⁷ Na základě toho mohou i osoby, které nejsou oprávněny k podání žaloby dle § 131 podporovat tvrzení a uvádět důkazy k prokázání neplatnosti napadaného usnesení.

⁹⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 450

⁹⁷ DRÁPAL, Ljubomír, et al. *Občanský soudní řád I, II : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9. s. 768

8. Vyslovení neplatnosti rozhodnutí jiných orgánů společnosti

8.1 Rozhodování jediného společníka

Pokud má společnost pouze jediného společníka, vyplývá z povahy věci i přímo ze zákona, že společnost nesvolává valnou hromadu a jediný společník je sám oprávněn přijímat rozhodnutí náležící do její působnosti (§ 132 odst. 1 ObchZ). „Má-li společnost s ručením omezeným jediného společníka, jímž je akciová společnost, přijímá rozhodnutí jediného společníka představenstvo akciové společnosti.“⁹⁸ Pro rozhodnutí jediného společníka zákon předepisuje písemnou formu a toto rozhodnutí musí obsahovat jeho podpis. V případech, kdy zákon vyžaduje notářský zápis o rozhodnutí valné hromady, musí i rozhodnutí jediného společníka být vyhotoveno ve formě notářského zápisu. „Rozhodnutí, která nebudou mít písemnou formu, budou neplatná, neplatnost vysloví soud na základě návrhu osob uvedených v § 131 odst. 1.“⁹⁹ Jediný společník musí přijaté rozhodnutí doručit jednateli i dozorčí radě, pokud je jako orgán společnosti zřízena. Od jednatelů, případně dozorčí rady může také požadovat účast při svém rozhodování v působnosti valné hromady, není k tomu však povinen.

Úprava rozhodování jednoho akcionáře v působnosti valné hromady akciové společnosti (§ 190 ObchZ) je v podstatě shodná s úpravou obsaženou v § 132 pro společnost s ručením omezeným, proto je možné výše uvedené závěry použít i pro rozhodování jediného akcionáře.

Možností vyslovení neplatnosti rozhodnutí jediného společníka učiněná v působnosti valné hromady se zabýval i Nejvyšší soud ČR, který vyslovil závěr, že „ustanovení § 131 ObchZ se vztahuje i na přezkoumání platnosti rozhodnutí jediného společníka přijatého v působnosti valné hromady“¹⁰⁰

⁹⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 458; viz. také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.6.2003, sp. zn. 29 Odo 882/2002

⁹⁹ POKORNÁ, Jarmila, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. I. díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 1115 s. ISBN 978-80-7357-491-8. s. 615

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.6.2010, sp. zn. 29 Cdo 3247/2009

8.2 Rozhodnutí představenstva a dozorčí rady

Představenstvo, jako statutární orgán akciové společnosti, rozhoduje zejména o záležitostech obchodního vedení a zabezpečuje vedení účetnictví společnosti (§ 192 odst. 1 ObchZ). Zákon dále dává v ustanovení § 191 představenstvu oprávnění rozhodovat o všech věcech týkajících se společnosti, pokud je zákon nebo stanovy společnosti nevyhrazují jinému orgánu společnosti.

V působnosti dozorčí rady je zejména vykonávat dozor nad činností představenstva a nad podnikatelskou činností společnosti (§ 197 ObchZ odst. 1).

Obecně platí, že soudy nemohou zasahovat do výkonu působnosti těchto orgánů. Zákon však v určitých případech umožňuje přenést působnost valné hromady právě na tyto orgány (např. v ustanovení § 210 ObchZ).

Možností domáhat se neplatnosti rozhodnutí nižších orgánů akciové společnosti ze zabýval Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 29.6.2005 sp. zn. 29 Odo 442/2004. V odůvodnění mimo jiné uvedl, že obecně není možné, aby soud zasahoval do rozhodování těchto orgánů z důvodu, že obchodní zákoník a ani jiný zákon takovou možnost nepřipouští (v tomto duchu rozhodl Nejvyšší soud také usnesením sp. zn. 29 Odo 896/2004 a závěr zde učiněný je možné podle názoru doktríny použít i pro kapitálové společnosti¹⁰¹) a že ani samotní akcionáři nemohou dávat pokyny zasahující do obchodního vedení společnosti (které je svěřeno právě představenstvu). Z uvedeného plyne, že „soud není oprávněn tato rozhodnutí přezkoumávat jinak než v rejstříkovém řízení, pokud rozhoduje o zápisu skutečnosti, založené takovým rozhodnutím, do obchodního rejstříku“¹⁰². Akcionáři však mohou usnesením valné hromady přenést její působnost v některých věcech na nižší orgány společnosti (např. pověření představenstva k rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu společnosti - § 210 ObchZ). Jak uvádí Nejvyšší soud ČR, „v těchto případech nerozhodují orgány společnosti o záležitostech týkajících se obchodního vedení společnosti, či její kontroly,

¹⁰¹ DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. díl*. Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 733

¹⁰² RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady (II). *Právní rádce* [online]. 2009, 2/2009, [cit. 2011-12-07]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-34764140-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady-ii>.

ale o koncepčních a personálních otázkách společnosti“. Protože tyto orgány vykonávají de facto působnost valné hromady, vedla by bezvýhradná nemožnost zasahování do jejich činnosti ke ztrátě možnosti osob oprávněných podle § 131 napadnout takové usnesení. To by bylo v přímém rozporu se samotným účelem úpravy obsažené ve zmiňovaném usnesení, a jak uvádí soud, i „se zásadami, na kterých stojí obchodní zákoník“. I když Nejvyšší soud ČR explicitně neformuloval závěr o podmínkách napadení usnesení přijatých ve věcech, které jinak zákon svěřuje do působnosti valné hromady, „je z právní věty rozhodnutí i z argumentace Nejvyššího soudu ČR zřejmé, že se k napadení platnosti usnesení představenstva nebo dozorčí rady per analogiam uplatní úprava obsažená v § 131, resp. § 183 obchodního zákoníku“¹⁰³.

8.3 Rozhodnutí dalších orgánů v působnosti valné hromady

Ochranou práv akcionářů a dalších osob oprávněných napadat usnesení valné hromady před rozhodnutím jiného než řádného orgánu společnosti se zabýval Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 27.4.2005 ve věci sp. zn. 29 Odo 1079/2003. V tomto sporu řešil jako významnou právní otázku to, zda je možné napadnout rozhodnutí nuceného správce banky učiněná v působnosti valné hromady. Soud uzavřel, že práva akcionářů jsou chráněna, kromě jiného, možností napadat rozhodnutí nuceného správce v působnosti valné hromady postupem podle ustanovení § 183 a § 131 OchZ. Stejný závěr uvedl Nejvyšší soud ČR i ve svém rozsudku sp. zn. 29 Odo 460/2001, ve kterém deklaroval, že „rozhodnutí, kterým správce v působnosti valné hromady provádí rozhodnutí České národní banky o snížení základního jmění, lze přezkoumat podle § 183 ObchZ.“¹⁰⁴

¹⁰³ RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady (II). *Právní rádce* [online]. 2009, 2/2009, [cit. 2011-12-07]. Dostupný z WWW: <http://pravniciradce.ihned.cz/c4-10078260-34764140-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady-ii>.

¹⁰⁴ DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem*, 1. díl. Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2. s. 726

9. Neplatnost usnesení valné hromady v návrhu zákona o obchodních korporacích

Nový návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, dále jen „NZObchK“) předložila vláda České republiky do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR dne 25.5.2011 (jako sněmovní tisk č. 363¹⁰⁵) spolu s návrhem nového občanského zákoníku (sněmovní tisk č. 362¹⁰⁶).

Zákon o obchodních korporacích odstraňuje dvoukolejnost úpravy soukromoprávních vztahů. Je úzce propojen s novým občanským zákoníkem a pouze ho doplňuje a upravuje odlišnosti, které se vyskytují v obchodněprávních vztazích. „Reaguje tak na odlišnosti podnikatelského světa, zejména na vyšší míru předpokládané profesionality, kterou podnikatelé vykazují (vyšší právní vědomí, větší míra rizika apod.).“¹⁰⁷ Tento záměr se do značné míry odráží i v úpravě neplatnosti valné hromady, která, jak je uvedeno níže, nově klade v některých případech vyšší nároky na osoby oprávněné domáhat se jejího prohlášení.

Neplatnost usnesení valné hromady upravuje zákon o obchodních korporacích zvláště jak v rámci ustanovení o společnosti s ručením omezeným (§ 199 až § 201), tak akciové společnosti (§ 435 až § 437). Úprava je však v obou případech obsahově prakticky stejná, proto bude postačující zabývat se dále podmínkami prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným.

Podle ustanovení § 199 je oprávněn každý společník, jednatel, člen dozorčí rady nebo likvidátor napadnout usnesení valné hromady pro jeho rozpor s právními předpisy

¹⁰⁵ Poslanecká sněmovna. *Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna* [online]. 9.12.2011 [cit. 2011-12-09]. Sněmovní tisk 363. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=363>>.

¹⁰⁶ Poslanecká sněmovna. *Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna* [online]. 9.12.2011 [cit. 2011-12-09]. Sněmovní tisk 362. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71122>>.

¹⁰⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Obcanskyzakonik.justice.cz* [online]. [cit. 2011-12-09]. Obecná východiska zákona o obchodních společnostech a družstvech. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>>.

nebo společenskou smlouvou. Mezi důvody neplatnosti nyní zákon výslovně řadí i rozpor s dobrými mravy. Toto právo mohou oprávněné osoby uplatnit do tří měsíců ode dne konání valné hromady. Úprava neplatnosti valné hromady nově odkazuje na ustanovení o neplatnosti usnesení členské schůze spolku obsažené v občanském zákoníku¹⁰⁸ (§ 259 a násl. NObčZ). V případech, kdy bylo rozhodnutí přijato mimo valnou hromadu nebo dodatečně stanoví zákon o obchodních korporacích subjektivní tříměsíční lhůtu. Oprávněná osoba se bude moci, za použití ustanovení § 260 NObčZ, domáhat v tříměsíční subjektivní lhůtě vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, které se nemohla zúčastnit z důvodu jejího vadného svolání, a také v případě tvrzeného usnesení, které se objevilo v zápisu ze zasedání, ačkoli valná hromada o něm nehlasovala. Obě tyto lhůty jsou omezeny lhůtou objektivní v délce jednoho roku ode dne konání valné hromady (u tvrzeného usnesení ode dne vyhotovení zápisu). Z okruhu oprávněných osob byl vypuštěn insolvenční správce. Z důvodové zprávy vyplývá, že insolvenčního správce tvůrci zákona opominuli úmyslně, protože „není důvod, aby toto právo měl i vnucený ‚orgán‘ dosazený státní mocí“¹⁰⁹.

Novinkou oproti stávající úpravě neplatnosti valné hromady v obchodním zákoníku je protest společníka. Vznesení protestu zaznamenaného v zápisu z valné hromady je nevyhnutnou podmínkou toho, aby se společník mohl domáhat vyslovení neplatnosti usnesení soudem (§ 431 NZObchK). Výjimkou z tohoto pravidla je situace, kdy společníkův protest není obsažen v zápisu vinou zapisovatele nebo předsedy valné hromady nebo nebyl-li společník přítomen na jednání valné hromady. Podmínka vznesení protestu se také neuplatní, nebylo-li možné zjistit důvody neplatnosti na jednání valné hromady.

Právní úprava členské schůze spolku v navrhovaném občanském zákoníku obsahuje také výčet důvodů nevyslovení neplatnosti usnesení. (§ 261 NObčZ).

Mezi tyto důvody zákon řadí situaci, kdy sice došlo k porušení zákona nebo stanov, toto porušení však nemělo závažné právní následky a je v zájmu spolku, který je hoden právní ochrany, aby neplatnost usnesení nebyla vyslovena. Oproti stávající

¹⁰⁸ předpokládá se stejná účinnost obou nových zákonů

¹⁰⁹ Vláda ČR. Vládní návrh na vydání zákona o obchodních společnostech a družstvech : Důvodová zpráva. In *Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích* [online]. 05/2011 [cit. 2011-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71126>>. s. 223

formulaci uvedené v § 131 odst. 3 písm. a) ObchZ bude tedy v budoucnu možné za uvedených podmínek prohlásit neplatným i usnesení, které nevyvolá závažné právní následky.

Druhý případ, kdy soud neplatnost nevysloví, odráží jednu ze základních zásad obchodního práva, kterou je ochrana práv třetích osob nabytých v dobré víře. Pokud by prohlášení neplatnosti usnesení podstatně zasáhlo taková práva třetích osob, soud rovněž neplatnost usnesení nevysloví.

V oblasti náhrady škody obsahuje úprava neplatnosti valné hromady pouze ustanovení o přiměřeném zadostiučinění společníka. Právo na náhradu škody budou ostatní osoby uplatňovat podle obecných pravidel pro náhradu škody. Zákon o obchodních korporacích přiznává společníkovi právo na přiměřené zadostiučinění za závažné porušení jeho práva při svolávání nebo v průběhu valné hromady. Ačkoli úprava neplatnosti usnesení členské schůze spolku vyžaduje, aby toto právo patřilo mezi základní členská práva, domnívám se, že se uplatní zásada *lex specialis derogat legi generali* a bude postačovat porušení jakéhokoli práva společníka. Úspěšné uplatnění tohoto práva je omezeno lhůtou pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení, nebo lhůtou tří měsíců od právní moci rozhodnutí, kterým soud nevyslovil neplatnost z důvodů uvedených v § 261 NObčZ [§ 262 odst. 2 písm. a), písm. b) NObčZ]. Nedodržení těchto lhůt však neznamená ztrátu práva na přiměřené zadostiučinění *ex lege*, jak je tomu dle stávající úpravy ale pouze v případě, že uplynutí stanovené lhůty namítne sama společnost.

Do ustanovení § 200 zákona o obchodních korporacích se přenesla již známá limitace okruhu řízení, ve kterých je možné přezkoumávat platnost usnesení valné hromady. Nadále bude platit, že platnost usnesení bude možné po uplynutí lhůt pro podání návrhu přezkoumávat jen v rámci rejstříkového řízení. Stejně omezení se uplatní i v případě, že podanému návrhu nebude vyhověno. Ustanovení § 200 však připouští, že jiný právní předpis může okruh těchto řízení rozšířit.

Nový zákon o obchodních korporacích do své úpravy také promítá dodnes zatím jen v judikatuře řešenou otázku neplatnosti rozhodnutí jiných orgánů společnosti. Podle ustanovení § 201 se totiž za přiměřeného použití ustanovení o neplatnosti usnesení valné hromady mohou oprávněné osoby domoci vyslovení neplatnosti jiných orgánů společnosti, která byla přijata v působnosti valné hromady.

10. Srovnání s úpravou a rozhodováním soudů na Slovensku

Po zániku společného státu se postupně začaly právní úpravy rozcházet. I když je v poslední době normotvorná činnost obou států do značné míry ovlivňována a usměrňována sjednocujícími předpisy Evropské unie, mezi konkrétními právními řády se vyskytují mnohé odlišnosti. Této tendenci se díky četným novelizacím nevyhnula ani sféra obchodního práva, i když zatím v obou zemích stále platí federální obchodní zákoník z roku 1991. Na druhou stranu je třeba podotknout, že nejen obchodní právo, ale právní systémy jako takové v obou zemích vychází ze stejných historických základů a hodnotových principů. Proto je dle mého názoru vhodné v rámci této práce poukázat také na slovenskou úpravu neplatnosti valné hromady, zejména na její výklad a praktickou aplikaci soudy.

Možnosti a podmínky vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady upravuje zákon č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Obchodný zákonník“ nebo „ObchZ SR“) v ustanovení § 131, v rámci úpravy společnosti s ručením omezeným. Neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti je řešena, podobně jako v České republice, v ustanovení § 183, který odkazuje na použití § 131, proto prakticky všechno, co bude uvedeno níže, bude použitelné jak ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným, tak k akciové společnosti.

10.1 Povaha usnesení a důvody neplatnosti

Slovenská judikatura se musela, podobně jako česká, vypořádat s otázkou právní povahy usnesení valné hromady. Při argumentaci se, i z důvodu stejné právní úpravy, do značné míry užívalo názorů české doktríny, která řešila ten samý problém o něco dříve. Nakonec se i slovenská judikatura vydala stejnou cestou, tedy prosadil se názor, že usnesení valné hromady není právním úkonem. Podobně jako v České republice zvítězil nakonec argument, že valná hromada není oprávněna činit právní úkony a

projevovat vůli společnosti navenek, v důsledku čehož nemůže jít ani v případě jejího rozhodování o právní úkon.¹¹⁰

10.1.1 Důvody neplatnosti

Ustanovení § 131 odst. 1 ObchZ SR uvádí, že důvodem pro určení, že usnesení valné hromady je neplatné, je jeho rozpor se zákonem, společenskou smlouvou nebo stanovami. Neplatnost usnesení tedy nemůže nastat v důsledku jeho rozporu s podzákonými právními předpisy.

Oproti české úpravě „Obchodný zákonník“ přidává další důvod určení neplatnosti usnesení. Tím je možnost omezení práva společníka v důsledku toho, že usnesení porušuje zákon, společenskou smlouvu nebo stanovy. Zákon nevyžaduje, aby k takovému omezení skutečně došlo, postačuje jen možnost jeho vzniku. K podání žaloby z tohoto důvodu je aktivně legitimován pouze ten společník, kterého práva mohou být usnesením omezena. Toto ustanovení však není formulováno zcela jasně, proto ve slovenské odborné literatuře neexistuje jednota názorů při jeho výkladu. Část literatury považuje účel tohoto ustanovení za redukci práva společníka napadat usnesení valné hromady za účelem omezení zneužívání tohoto práva.¹¹¹ Opačný názor reprezentuje např. Patakyová, argumentující také důvodovou zprávou k novele zákona zavádějící tuto možnost. Podle něho ustanovení § 131 odst. 2 ObchZ SR rozšiřuje důvody pro prohlášení usnesení valné hromady neplatným, přičemž dává aktivní legitimaci pouze tomu společníkovi, kterého práva mohou být omezena. Tím zákon presumuje jeho právní zájem, který dále nemusí prokazovat, a zároveň vylučuje ostatní osoby z možnosti napadat takové usnesení.¹¹² Dle mého názoru by první výklad popíral smysl ustanovení § 131, kdyby omezoval právo společníka, který se účastní ve

¹¹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu SR sp. zn. 4 Obdo 22/98 in BAŇACKÁ, Lucia. Ingerencia súdu do podnikania kapitálových spoločností pri rozhodovaní o neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia. In *Ingerencia orgánov verejnej moci do podnikania : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Košice, 2006. s. 1-11. [cit. 20.10.2011] Dostupné z WWW:

<http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_4.pdf>. ISBN 80-7097-665-9.

¹¹¹ SUCHOŽA, Jozef, et al. *Obchodné právo*. Bratislava : IURA EDITION, spol s r.o., 2009. 1100 s. ISBN 978-80-8078-290-0. s. 495

¹¹² PATAKYOVÁ, Mária, et al. *Obchodný zákonník : Komentár*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2006. 1021 s. ISBN 80-7179-510-0. s. 319

společnosti svým majetkem pouze na situace omezující jeho právo, zatímco ostatním osobám uvedeným v odstavci 1 by zůstalo takové právo zachováno bez jakéhokoli omezení.

Také Nejvyšší soud SR potvrdil, že mezi vady odůvodňující prohlášení usnesení valné hromady za neplatné patří kromě rozporu obsahu přijatého usnesení s uvedenými předpisy také rozpor vzniklý v procesu jeho přijímání. Prohlášením společníka, ve vztahu ke kterému nebyl dodržen formální postup, o tom, že netrvá na jeho dodržení, se tato vada zhojuje.¹¹³

10.2 Řízení

V prvním stupni je k řízení věcně a místně příslušný okresní soud, v obvodu kterého má žalovaná společnost sídlo. Soud rozhoduje rozsudkem a rozhodnutí je závazné pro každého (§ 131 odst. 5 ObchZ SR).

Usnesením ze dne 21.1.1997, sp. zn. 4 Obo 60/96 rozhodl Nejvyšší soud SR, že „určení, zda tu právní vztah nebo právo je anebo není, včetně vyslovení, že rozhodnutí valné hromady akciové společnosti je neplatné podle § 183 ObchZ SR, může soud rozhodnout jen rozsudkem ve věci samé.“

Řízení o určení neplatnosti usnesení valné hromady je dle slovenského právního řádu řízením sporným. To umožňuje přistoupení třetí osoby jako vedlejšího účastníka za předpokladu, že dá k tomu tato osoba podnět a osvědčí svůj právní zájem na výsledku řízení.¹¹⁴

Nejvyšší soud SR rozhodoval o placení soudního poplatku za napadení více usnesení přijatých na valné hromadě a konstatoval, že se platí společně jeden poplatek bez ohledu na to, že na valné hromadě bylo přijato více samostatných usnesení.

10.2.1 Aktivní legitimace

Vymezení osob oprávněných domáhat se určení neplatnosti usnesení valné hromady je obsaženo v § 131 odst. 1 ObchZ SR. Základní okruh aktivně legitimovaných osob je prakticky totožný s úpravou platnou v České republice, pouze místo insolvenčního správce zákon uvádí správce konkurzní podstaty a vyrovnacího

¹¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 29.10.2003, sp. zn. Obdo V 30/2001

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 17.3.1998, sp. zn. 3 Obo 21/98

správce. Jedná se ale prakticky o terminologický rozdíl v důsledku rozdílné právní úpravy řešení úpadku společnosti. Na rozdíl od české úpravy je dána stejná možnost domáhat se určení neplatnosti valné hromady také bývalému společníkovi nebo jednatelem za podmínky, že je tímto usnesením dotčen (§ 131 odst. 1 věta druhá ObchZ SR). Pozitivní úprava tedy explicitně zakotvuje presumpci právního zájmu osoby, která v minulosti byla v předpokládaném právním vztahu ke společnosti, avšak toto postavení ztratila (třeba v důsledku napadaného usnesení) a tato osoba nemusí dále prokazovat existenci právního zájmu, jak je potřeba v současné praxi českého soudnictví (podrobněji viz. kapitola „Osoby oprávněné k podání návrhu“). Jak bylo uvedeno výše, k aktivně legitimovaným osobám lze zařadit ještě společníka, kterého práva mohou být usnesením omezena, ale pouze v případě, že usnesení napadá právě z tohoto důvodu.

Z ustanovení § 131 vyplývá, že právo žalovat na určení neplatnosti usnesení valné hromady nenáleží společnosti samotné.¹¹⁵

Ačkoli se na základě odkazu v § 183 užije i pro vyslovení neplatnosti usnesení akciové společnosti úprava v § 131, obsahuje toto ustanovení jednu výjimku pro předpoklady existence práva domáhat se určení neplatnosti usnesení valné hromady. Zákon totiž podmiňuje právo akcionáře, který se zúčastnil valné hromady, k podání návrhu na určení neplatnosti záznamem jeho protestu v zápisu z valné hromady.

10.2.2 Lhůty

Lhůta pro uplatnění práva na podání návrhu je stanovena dvěma způsoby v závislosti na tom, jestli byla valná hromada svolaná řádně nebo nikoliv. V případě řádného svolání valné hromady musí oprávněná osoba realizovat právo na určení neplatnosti usnesení do tří měsíců od jeho přijetí, „bez ohledu na to, zdali se oprávněná osoba o usnesení valné hromady dozvěděla“.¹¹⁶ Jestli ale nebyla valná hromada svolána řádně, stanoví zákon pouze subjektivní tříměsíční lhůtu, která začíná běžet ode dne, kdy se oprávněná osoba mohla o usnesení dozvědět. V platné právní úpravě se nenachází omezení žádnou objektivní lhůtou. Soudy budou pak při určování dne, kdy se oprávněný mohl dozvědět o usnesení postupovat striktně podle objektivního vzniku této

¹¹⁵ To potvrdil také Nejvyšší soud SR v usnesení ze dne 30.10.1995, sp. zn. 4 Obo 301/95

¹¹⁶ SUCHOŽA, Jozef, et al. *Obchodné právo*. Bratislava : IURA EDITION, spol s r.o., 2009. 1100 s. ISBN 978-80-8078-290-0. s. 495

možnosti („např. účinky změny zápisu v obchodním rejstříku, které vyplynuly z přijetí usnesení valné hromady, resp. účasti na další valné hromadě společnosti“¹¹⁷). Stanovené lhůty jsou v obou případech lhůtami hmotněprávními, z čehož vyplývá, že jejich uplynutím právo na určení neplatnosti usnesení navždy zaniká. V souladu s jejich hmotněprávní povahou je nezbytné, aby návrh na určení neplatnosti byl soudu v této lhůtě doručen, nestačí pouhé předání poštovní službě. Slovenská úprava nedává rejstříkovému soudu oprávnění zkoumat platnost usnesení valné hromady, proto se po uplynutí lhůt pro podání návrhu bude jednou provždy nahlížet i na vadná usnesení jako na platná. Doktrína přirovnává tento stav k relativní neplatnosti právního úkonu.¹¹⁸

10.2.3 Ochrana práv třetích osob nabytých v dobré víře

Slovenský „Obchodný zákonník“ zaujímá odlišný postoj k řešení otázky ochrany práv třetích osob nabytých v dobré víře. Dle ustanovení § 131 odst. 4 se totiž neplatnost usnesení nedotýká práv třetích osob nabytých v dobré víře, přičemž v pochybnostech se jejich dobrá víra předpokládá. Z uvedeného tedy vyplývá, že ochrana práv třetích osob nezakládá důvod pro nevyslovení neplatnosti vadného usnesení.¹¹⁹ Dle mého názoru tato formulace vnáší vyšší míru právní jistoty do práv třetích osob nabytých v dobré víře oproti české úpravě, protože se osoby stojící mimo společnost nemusí obávat, zda-li soud, rozhodující v řízení o vyslovení neplatnosti usnesení bude považovat důsledky prohlášení jeho neplatnosti za podstatný zásah do jejich práv [jak je tomu podle ustanovení § 131 odst. 3 písm. b) ObchZ].

10.2.4 Pasivní legitimace

V řízení je pasivně legitimována pouze společnost, jejíž usnesení je žalobou napadeno. Tuto otázku musel několikrát řešit Nejvyšší soud SR z důvodu, že žalobci směřovali žalobu proti některému ze společníků společnosti.¹²⁰ Úprava zastupování

¹¹⁷ PATAKYOVÁ, Mária, et al. *Obchodný zákonník : Komentár*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2006. 1021 s. ISBN 80-7179-510-0. s. 317

¹¹⁸ Ibid. s. 318

¹¹⁹ Ibid. s. 320

¹²⁰ Nejvyšší soud SR se vyjadřuje např. ve svém rozsudku ze dne 27.5.1997, sp.zn. 4 Obo 71/97, že pasivně legitimována je společnost a nikoli osoby, které hlasovaly za přijetí usnesení; obdobně také v rozsudku ze dne 14.2.2002, sp. zn. Obdo V 6/2000

společnosti v řízení o určení neplatnosti podle ustanovení § 131 odst. 3 ObchZ SR je zcela totožná s úpravou v českém obchodním zákoníku.

Závěr

Jak bylo zmíněno v úvodu této práce, hlavním předmětem a cílem bylo poskytnout ucelený obraz o současné právní úpravě neplatnosti usnesení valné hromady, která je obsažena v obchodním zákoníku.

Při podrobnějším zkoumání této problematiky nelze než dospět k názoru, že pozitivní úprava vykazuje v některých místech značné mezery, se kterými se vypořádala až judikatura, často po předchozí rozsáhlé disputaci odborné veřejnosti.

V některých oblastech dokonce ani judikatura Nejvyššího soudu ČR dodnes nepůsobí zcela sebejistě. Taková nejistota je poměrně výrazně citelná zejména v rozhodnutích týkajících se právní povahy usnesení valné hromady. Nejen Nejvyšší soud, ale i celá doktrína si uvědomovala, že způsob vyřešení této, na první pohled jednoduché otázky, zásadním způsobem určí možnosti a meze práva požádat soud o vyslovení jeho neplatnosti. Výsledkem sice zprvu bylo zásadní odmítnutí toho, že usnesení valné hromady může být právním úkonem, dokonce byla výslovně vyloučena jakákoli možnost aplikace právních norem platných pro právní úkony. Postupem času se však vyvinula potřeba alespoň nějakým způsobem stanovit, podmínky, za kterých bude usnesení valné hromady považováno za neplatné, proto došlo fakticky k úplnému analogickému používání norem platných pro právní úkony, včetně přirovnávání k absolutní a relativní neplatnosti právních úkonů. Jedinou výjimkou, která, zatím zdá se neotřesitelně zůstává hájená Nejvyšším soudem ČR, je nemožnost napadat platnost usnesení jinak, než způsobem stanoveným v obchodním zákoníku. V souvislosti s nejnovější judikaturou, zejména v důsledku rozhodovací činnosti Ústavního soudu v otázkách náhrady škody, lze však i ohledně tohoto spatřovat určité průlomy do tohoto stanoviska. Možnost zkoumání platnosti usnesení valné hromady v rámci předběžné otázky v řízení o náhradě škody, resp. přiměřeného zadostiučinění, je deklarována téměř jako samozřejmá.

Ve vztahu k možnostem prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady považuji za velmi významnou problematiku právní neúčinnosti a definování (ne kazuistických, nýbrž obecných) podmínek, za kterých není možné vůbec o usnesení mluvit, protože vlastně nikdy neexistovalo. Takové konstatování totiž otevírá oprávněné osobě mnohem širší možnosti autoritativního deklarování jeho neexistence. Nicotné usnesení sice nemůže vyvolat právní následky bez ohledu na to, zda bude jeho nicotnost soudem

vyslovena nebo nikoli, v praxi se však bude často oprávněná osoba z různých důvodů dožadovat takového deklaratorního rozhodnutí. Pominu-li fakt, že po prokázání naléhavého právního zájmu je k podání určovací žaloby oprávněn kdokoli, znamená nicotnost usnesení také průlom do lhůt stanovených obchodním zákoníkem pro podání žaloby na neplatnost (protože nicotnost může být vyslovena kdykoli), a také je možné, aby soud prohlásil usnesení nicotným v jakémkoli jiném řízení, i v rámci řešení předběžné otázky.

V oblasti úpravy práva domáhat se náhrady škody nebo přiměřeného zadostiučinění považuji za poněkud sporné to, že podmínkou pro možnost domáhat se této náhrady je buď úspěšná žaloba na vyslovení neplatnosti daného usnesení, nebo neprohlášení neplatnosti z důvodů uvedených v § 131 odst. 3. V každém případě je nutné, aby soud v řízení o vyslovení neplatnosti podle obchodního zákoníku ve svém rozhodnutí minimálně konstatoval jeho protiprávnost (v důsledku dodnes zastávaného pravidla nemožnosti přezkumu platnosti usnesení jako předběžné otázky). Takové ustanovení vzhledem k výraznému časovému omezení pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti a v neposlední řadě také k tomu, že k návrhu jsou oprávněny pouze osoby výslovně k tomu oprávněny, považuji za omezující ve vztahu k osobám stojícím mimo společnost. Právo na náhradu škody mají totiž všechny osoby, kterým v důsledku protiprávního usnesení škoda vznikla. Mohla by totiž vzniknout situace, kdy třetí osobě, stojící vně společnosti vznikne škoda v důsledku vadného usnesení, které však mohou napadnout jen osoby se společností nějakým způsobem spojené. Proto podání návrhu na vyslovení neplatnosti jejich vlastního usnesení nemusí být vždy zcela v jejich zájmu. Tím, že k podání takového návrhu nedojde, zcela legálním způsobem připraví osoby stojící vně společnosti o možnost domáhat se náhrady škody (která vůbec nemusí být zanedbatelná) a de facto tak zbaví společnost odpovědnosti za její vznik, což je dle mého názoru v rozporu se základními zásadami soukromého práva vůbec.

Za významné posílení právní jistoty považuji poměrně nově zavedenou možnost pokračovat v již zahájeném řízení v případě zpětvzetí návrhu. Oprávněné osoby tak mohou dosáhnout meritorního rozhodnutí ve věci a tím navždy stvrdit vztahy vzniklé v důsledku přijatého usnesení.

Z důvodu blízkého vztahu založeného, tehdy společným a v obou zemích dodnes platným, obchodním zákoníkem jsem považoval za vhodné učinit alespoň krátký exkurz

do slovenské právní úpravy a aplikační praxe. Úprava obchodního práva byla i na Slovensku do značné míry novelizována a dle mého názoru se jí podařilo v některých oblastech vyřešit problematiku neplatnosti usnesení valné hromady lepším způsobem (zejména z hlediska ochrany práv třetích osob nabytých v dobré víře). Judikatura slovenských soudů v této oblasti je také poměrně bohatá a v některých odůvodněních je možné najít inspiraci pro právní úpravu *de lege ferenda* v České republice.

V současné době však začíná přijetí nového zákona o obchodních korporacích nabírat po dlouhém čase reálný rozměr (v době psaní této práce se nachází již ve druhém čtení v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR). I když nové znění do značné míry kopíruje stávající úpravu, z velké části jsou v něm zakomponovány výsledky mnohých teoretických úvah a rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu. Za jasný odraz práce tvůrců tohoto zákona s dosavadní judikaturou považují začlenění možnosti domáhat se vyslovení neplatnosti rozhodnutí jiných orgánů učiněných v působnosti valné hromady. Také si myslím, že subsidiární použití občanského zákoníku by mohlo vést k větší obecnosti pravidel platných pro vyslovení neplatnosti valné hromady, což by mohlo přinést větší míru právní jistoty a předvídatelnosti rozhodování soudů. Pro realističtější obraz o nové úpravě zůstává jen vyčkat, jaké další otazníky se objeví v souvislosti s konfrontací psaného zákona a reálného života.

Seznam zkratek

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb, obchodní zákoník

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

ObchZ SR – slovenský obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník)

NObčZ – vládní návrh na vydání zákona občanský zákoník, ve znění sněmovního tisku č. 362/0

NZObchK – vládní návrh na vydání zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění sněmovního tisku č. 363/0

Použitá literatura

Monografie:

1. DĚDIČ, Jan, et al. *Akciové společnosti*. 6., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. 920 s. ISBN 978-80-7179-587-2.
2. DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností : Přehled judikatury s komentářem, 1. díl*. Praha : Linde, 2010. 990 s. ISBN 978-80-7201-781-2.
3. DRÁPAL, Ljubomír, et al. *Občanský soudní řád I, II : Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.
4. DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. 3., přepracované vydání. Praha : ASPI-Wolters Kluwer, 2008. 454 s. ISBN 978-80-7357-344-7.
5. ELIÁŠ, Karel, et al. *Kurs obchodního práva : Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. 653 s. ISBN 80-7179-391-4.
6. FALDYNA, František, et al. *Obchodní právo*. Praha : ASPI, a.s., 2005. 1345 s. ISBN 80-86395-90-1.
7. KNAPPOVÁ, Marta, et al. *Občanské právo hmotné : Díl první: Obecná část*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, a.s., 2005. 524 s. ISBN 80-7357-128-5.
8. PATAKYOVÁ, Mária, et al. *Obchodný zákonník : Komentár*. 1. vydanie. Praha : C.H. Beck, 2006. 1021 s. ISBN 80-7179-510-0.
9. PELIKÁNOVÁ, Irena, et al. *Obchodní právo : Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl. Praha : ASPI, a.s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-149-8.
10. POKORNÁ, Jarmila, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. I. díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. 1115 s. ISBN 978-80-7357-491-8.
11. SUCHOŽA, Jozef, et al. *Obchodné právo*. Bratislava : IURA EDITION, spol s r.o., 2009. 1100 s. ISBN 978-80-8078-290-0.
12. ŠTENGLOVÁ, Ivana, et al. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

Články

1. DĚDIČ, Jan; LASÁK, Jan. K promlčení práva na náhradu škody z důvodu neplatného právního úkonu. *Bulletin Advokacie*. 2008, 9/2008, s. 25-30.
2. DVOŘÁK, Tomáš. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2001, 5/2001, s. 19-35.
3. ELIÁŠ, Karel. K právní povaze usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*. 1999, 12/1999, s. 624.
4. ELIÁŠ, Karel. Svolávání valné hromady ve společnosti s ručením omezeným. *Právník*. 16.10.1996, 1/1997, s. 66.
5. ŠTENGLOVÁ, Ivana. K judikatuře v oblasti právní úpravy prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným. *Soudní rozhledy*. 1998, 2/1998, s. 25.
6. ŠTENGLOVÁ, Ivana; DĚDIČ, Jan. Je usnesení valné hromady právním úkonem?. *Právní rozhledy*. 1999, 5/1999, s. 225.

Elektronické zdroje:

1. BAŇACKÁ, Lucia. Ingerencia súdu do podnikania kapitálových spoločností pri rozhodovaní o neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia. In *Ingerencia orgánov verejnej moci do podnikania : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Košice, 2006. s. 1-11. [cit. 2011-10-20] Dostupné z WWW: <http://www.upjs.sk/public/media/1084/zbornik_4.pdf>. ISBN 80-7097-665-9.
2. ČECH, Petr. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce* [online]. 23.4.2009, 4/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-36806880-jeste-k-neplatnosti-a-nicotnosti-usneseni-valne-hromady>>.
3. ČECH, Petr; PAVELA, Ľudovít. Právní povaha úkonů spojených s valnou hromadou. *Právní rádce* [online]. 19.12.2006, 12/2006, [cit. 2011-07-21]. Dostupný z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-20014320-pravni-povaha-ukonu-spojnych-s-valnou-hromadou>>.
4. ČERNÁ, Stanislava; JOSKOVÁ, Lucie. K postavení likvidátora. *Právní rádce* [online]. 26.5.2011, 5/2011, [cit. 2011-12-04]. Dostupný z WWW:

- <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-51924580-k-postaveni-likvidatora>>. ISSN 1213-7693.
5. Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Obcanskyzakonik.justice.cz* [online]. 2009 [cit. 2011-12-09]. Obecná východiska zákona o obchodních společnostech a družstvech. Dostupné z WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/obecna-vychodiska-navrhu-obchodniho-zakoniku.html>>.
 6. Poslanecká sněmovna. *Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna* [online]. 9.12.2011 [cit. 2011-12-09]. Sněmovní tisk 362. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71122>>.
 7. Poslanecká sněmovna. *Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna* [online]. 9.12.2011 [cit. 2011-12-09]. Sněmovní tisk 363. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&T=363>>.
 8. RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce* [online]. 29.1.2009, 1/2009, [cit. 2011-11-08]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-33542040-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady>. ISSN 1213-7693.
 9. RADA, Ivan. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady (II). *Právní rádce* [online]. 2009, 2/2009, [cit. 2011-12-07]. Dostupný z WWW: <http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-34764140-F00000_detail-neplatnost-a-nicotnost-usneseni-nejen-valne-hromady-ii>. ISSN 1213-7693.
 10. Vláda ČR. Vládní návrh na vydání zákona o obchodních společnostech a družstvech : Důvodová zpráva. In *Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích* [online]. 05/2011 [cit. 2011-12-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71126>>.

Judikatura:

Rozhodnutí dostupná ze serveru NALUS <<http://nalus.usoud.cz>>:

1. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.3.2011, sp. zn. III.ÚS 2671/09

Rozhodnutí dostupná z databáze Nejvyššího soudu ČR <<http://www.nsoud.cz>>:

1. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.5.2000, sp. zn. 32 Cdo 524/2000; 32 Cdo 525/2000

2. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.6.2000, sp. zn. 32 Cdo 500/2000
3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.10.2000, sp. zn. 29 Cdo 1300/2000
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.4.2001, sp.zn. 32 Cdo 2516/2000
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.9.2001, sp. zn. 29 Odo 88/2001
6. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.8.2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.9.2002, sp. zn. 29 Odo 460/2001
8. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.11.2002, sp. zn. 29 Odo 215/2002
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.6.2003, sp. zn. 29 Odo 882/2002
10. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.8.2003, sp. zn. 29 Odo 1013/2002
11. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.2.2005, sp. zn. 29 Odo 896/2004
12. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2005, sp. zn. 29 Odo 445/2004
13. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2005 sp. zn. 29 Odo 540/2004
14. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2005, sp. zn. 29 Cdo 701/2004
15. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2005, sp. zn. 29 Odo 1079/2003
16. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.6.2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004
17. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10.2005, sp. zn. 29 Odo 1016/2005
18. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005, sp. zn. 29 Odo 149/2005
19. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005, sp. zn. 29 Odo 258/2005
20. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.12.2006, sp. zn. 35 Odo 755/2005
21. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.4.2007, sp. zn. 29 Odo 757/2005
22. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 984/2005, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 30/2008
23. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.10.2007, sp. zn. 29 Odo 1138/2005, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 55/2008
24. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2008, sp. zn. 29 Odo 1429/2006 publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 22/2009
25. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.5.2008, sp. zn. 29 Odo 1400/2006
26. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.9.2008, sp. zn. 29 Cdo 2154/2007
27. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.9.2008, sp.zn. 29 Cdo 3224/2008
28. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.11.2008, sp. zn. 29 Cdo 3646/2008
29. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.11.2008, sp.zn. 29 Cdo 333/2007
30. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.1.2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2006

31. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.9.2009, sp. zn. 29 Cdo 9/2009
32. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11.2009, sp. zn. 29 Cdo 4089/2009
33. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.6.2010, sp. zn. 29 Cdo 3247/2009
34. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.6.2010 sp. zn. 29 Cdo 3082/2009
35. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.6.2010, sp. zn. 29 Cdo 3247/2009
36. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.6.2010, sp. zn. 29 Cdo 3703/2009
37. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.8.2010, sp. zn. 29 Cdo 211/2009
38. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.1.2011, sp. zn. 5 Tdo 31/2011
39. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 1044/2010
40. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 1048/2008
41. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.5.2011, sp. zn. 29 Cdo 346/2010
42. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.10.2011, sp. zn. 29 Cdo 66/2011

Rozhodnutí z databáze systému Codexis Academia:

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.12.1997, sp. zn. 1 Odon 88/97
2. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.1.1998, sp. zn. 1 Odon 60/97, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 64/1998
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.1.1999, sp. zn. 1 Odon 101/97, publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 5/2000
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.4.2000, sp.zn. 29 Cdo 2811/99
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.5.2000, sp.zn. 32 Cdo 4/2000, publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 23/2001
6. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6.8.2003, sp. zn. 14 Cmo 291/2003

Rozhodnutí dostupná z databáze JASPI <<http://jaspi.justice.gov.sk>>:

1. Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 30.10.1995, sp. zn. 4 Obo 301/95
2. Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 21.1.1997, sp. zn. 4 Obo 60/96
3. Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 27.5.1997, sp.zn. 4 Obo 71/97
4. Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 17.3.1998, sp. zn. 3 Obo 21/98
5. Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 14.2.2002, sp. zn. Obdo V 6/2000
6. Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 29.10.2003, sp. zn. Obdo V 30/2001

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na problematiku neplatnosti usnesení valné hromady z hlediska platné právní úpravy obsažené v obchodním zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.). Zároveň je věnován velký prostor její aplikaci v rozhodovací praxi soudů, zejména Nejvyššího soudu ČR. Práce je rozdělena do 11 základních kapitol.

První dvě kapitoly se věnují obecnému popisu valné hromady jako nejvyššího orgánu kapitálových obchodních společností a rozebírají způsob jejího rozhodování. Významný prostor je věnován problematice právní povahy usnesení valné hromady, kde práce konfrontuje různé názorové proudy odborné veřejnosti jak mezi sebou, tak s rozhodováním Nejvyššího soudu ČR.

Ve třetí kapitole jsou blíže popsány důvody prohlášení neplatnosti usnesení s podrobnějším rozbohem vad, při výskytu kterých může být zpochybnována platnost dotčeného usnesení.

Čtvrtá kapitola je věnovaná nicotnosti, jako specifickému případu neplatnosti usnesení valné hromady, která má za následek průlom do omezení stanovených v § 131, resp. § 183 obchodního zákoníku.

Důvody pro nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem jsou rozebrány v páté kapitole. Teoretický popis je doplněn praktickou aplikací těchto norem v soudních rozhodnutích.

Šestá část práce se zabývá řízením o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Podrobně rozebírá podmínky pro podání návrhu na zahájení řízení, jako jsou zejména vymezení okruhu osob oprávněných k podání návrhu a lhůty stanovené pro jeho podání. Součástí této kapitoly je i ochrana oprávněných osob v případě zpětvzetí návrhu.

Náhradě majetkové a nemajetkové újmy vzniklé v důsledku protiprávního usnesení valné hromady je věnovaná sedmá kapitola. Zde jsou podrobně rozebrány podmínky uplatnění práva na náhradu škody a na přiměřené zadostiučinění. Náplní této kapitoly je zvýraznit specifika a odlišnosti od obecné úpravy možnosti domáhat se náhrady škody.

Možnosti a podmínky pro vyslovení neplatnosti rozhodnutí jiných orgánů společnosti jsou rozebrány v deváté kapitole. Tyto jsou podpořeny argumentací založenou na judikatuře Nejvyššího soudu ČR.

V souvislosti s tématem práce obsahuje desátá část srovnání s právní úpravou neplatnosti usnesení valné hromady ve Slovenské republice. Obchodní právo totiž je v obou zemích do značné míry shodné a je postaveno na stejných historických, hodnotových i právních základech.

Poslední kapitola je věnována očekávané nové úpravě obsažené v návrhu zákona o obchodních korporacích. Tento zákon je v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR a očekává se jeho brzké schválení.

Invalidity of a resolution of the General Meeting

Summary

This thesis focuses on the issue of invalidity of a resolution of the General Meeting in terms of the current legislation contained in the Commercial Code (Act No. 513/1991 Coll.). Extensive space is devoted to its application in decision-making practice of the courts, especially the Supreme Court of the Czech Republic. The work is divided into 11 basic chapters.

Chapter One and Two are devoted to a general description of the General Meeting as the supreme authority of the capital commercial companies and analyze the manner of decision-making. Significant space is devoted to the legal nature of the resolutions of the General Meeting, where the work confronts the various currents of opinion among professionals themselves and with the decisions of the Supreme Court of the Czech Republic.

Chapter Three contains the reasons for invalidity of a resolution described with a more detailed analysis of defects, in the presence of which can be the validity of the resolution called into question.

Chapter Four is devoted to nullity, as the specific case of the invalidity of the resolutions of the General Meeting, which has resulted in a breakthrough to the limits laid down in § 131, respectively § 183 of the Commercial Code.

Chapter Five deals with conditions, which give a reason to the court, not to declare invalidity of a resolution of the General Meeting. The theoretical description is supplemented by a practical application of these regulations in judicial decisions.

Chapter Six focuses on the procedure of declaration of the resolution invalidity. It discusses the conditions for initiation of proceedings in detail, such as the circle of persons entitled to file a motion and its submission deadlines. Protection of entitled persons in case of withdrawals is also a part of this chapter.

Chapter Seven is devoted to compensation of the material and non-material damage caused by unlawful resolution of the General Meeting. The conditions for exercise of the damage compensation right and the reasonable satisfaction are discussed

in detail here. The scope of this chapter is to highlight the specific features and differences from the general options to claim compensation.

Chapter Eight discusses possibilities and conditions for declaring the nullity of the decisions of other company bodies. These are supported by arguments based on case law of the Supreme Court.

Chapter Nine includes a comparison with the legislation of invalidity of resolutions of the General Meeting in the Slovak Republic. Commercial law in both countries is largely the same and it is based on the same historical, value and legal grounds.

Chapter Ten is devoted to the expected new regulation contained in the draft of the Commercial Corporations Act. This law is currently being discussed by the Chamber of Deputies and is expected to pass soon.

Klíčová slova / Key words

valná hromada / General Meeting

neplatnost usnesení / invalidity of a resolution